Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Natura 2000-beheerplan Westerschelde & Saeftinghe

Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor het Plan-Milieueffectrapport

Colofon

Uitgegeven door	Rijkswaterstaat
Datum	Mei 2026
Status	Definitief

Foto voorkant: Westerschelde (® Rijkswaterstaat)

Inhoud

Samenvatting 4

1. Inleiding 6
1.1 Waarom een (nieuw) Natura 2000-beheerplan? 6
1.2 Plan-mer-plicht voor een Natura 2000-beheerplan 6
1.3 Milieueffectrapportage (mer) 7
1.4 Initiatiefnemer en bevoegd gezag 7
1.5 Leeswijzer 7

2. Natura 2000-beheerplan 8
2.1. Waarom een Natura 2000-beheerplan 8
2.2 Wat wordt besloten in een Natura 2000-beheerplan? 8

3. Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe 9
3.1 Gebiedsbeschrijving Natura 2000-gebied 9
3.2 Algemene opgaven en kernopgaven 11
3.3 Instandhoudingsdoelstellingen 12
3.4 Huidige situatie 16
3.4.1 Habitattypen 16
3.4.2 Habitatrichtlijnsoorten 18
3.4.3 Broedvogels 19
3.4.4 Niet-broedvogels 20
3.5 Probleemanalyse: bedreigingen en knelpunten 21
3.5.1 Habitattypen 22
3.5.2 Habitatrichtlijnsoorten 24
3.5.3 Broedvogels 25
3.5.4 Niet-broedvogels 26
3.6 Oplossingsrichtingen 27
3.7 Herstelopgaven Natura 2000-gebieden 34

4. Uitgangspunten MER 36
4.1 Relevante wet- en regelgeving en beleidskaders 36
4.2 Plan- en studiegebied 37
4.3 Referentiesituatie voor milieugevolgen 37
4.3.1 Zichtjaar 38
4.3.2 Huidige situatie 38
4.3.3 Autonome ontwikkelingen 39

5. Plan van Aanpak voor het MER 41
5.1 Totstandkoming alternatieven 41
5.2 Onderzoekthema's effectbeoordeling (reikwijdte en detailniveau) 42
5.3 Beoordelingsmethodiek 44

6. Vervolgproces en procedure 46
6.1 Voorbereiding vaststelling Natura 2000-beheerplan 46
6.2 Participatie NRD 46
6.3 Communicatie richting omgeving 47

Samenvatting

1. Inleiding

Voor elk Natura 2000-gebied in Nederland wordt een beheerplan gemaakt. In dit plan staat wat er nodig is om de natuur te beschermen en te verbeteren. Het gaat bijvoorbeeld over leefgebieden, planten en dieren die in het gebied voorkomen. Rijk en provincies maken deze plannen samen met natuurorganisaties, gebruikers en andere betrokkenen. Zo zorgen we ervoor dat natuur en mens goed samen kunnen gaan. Voor het opstellen van een nieuw Natura 2000-beheerplan voor de Westerschelde & Saeftinghe is een milieueffectrapport (MER) nodig. De eerste stap voor dit rapport is een Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD). In deze notitie staat welke milieueffecten worden onderzocht en hoe dit wordt gedaan. De NRD geeft iedereen de kans om vroeg mee te denken over het milieueffectonderzoek.

2. Over de Westerschelde & Saeftinghe

De Westerschelde is de zuidelijke tak in het oorspronkelijke mondingsgebied van de rivier de Schelde. Het is het enige estuarium in de Zuidwestelijke Delta waar nu nog sprake is van een open verbinding naar zee. Het betreft een dynamisch gebied, mede door de trechtervorm ervan, waarin het getijverschil stroomopwaarts groter wordt. Onder invloed van eb en vloed verandert de aanblik van het gebied voortdurend.

Het estuarium bestaat uit een hoofdgeul met meerdere nevengeulen waartussen bij eb droogvallende zand-, slikplaten en ondiep water liggen. Langs de randen liggen schorren (gebieden die overstromen bij springtij). Langs de Westerschelde ligt het grootste schorrengebied van ons land: het Verdronken Land van Saeftinghe. Door het grote getijverschil bevat dit gebied hoge oeverwallen en brede geulen. In het mondingsgebied is sprake van duinvorming. Binnendijks liggen een aantal gebieden gekoppeld aan de estuariene natuur.

3. Natuurdoelen

In Natura 2000-gebieden gelden doelen voor het beschermen van planten en dieren. Er zijn twee soorten doelen:

- Behoud: de natuur mag niet slechter worden.
- Verbetering of uitbreiding: de natuur moet beter worden dan het nu is.

De huidige situatie van de natuur is in kaart gebracht. Hierbij is gekeken naar:

- De grootte en kwaliteit van leefgebieden;
- Het aantal vogels en andere beschermde dieren.

Voor sommige soorten en gebieden is weinig informatie. Bij behoud worden de doelen vaak gehaald. Voor zes vogelsoorten worden de doelen niet gehaald. In een extra document, de Doeluitwerking, staat waarom doelen niet worden gehaald. Ook staan hierin mogelijke oplossingen. In de volgende stap worden deze oplossingen besproken met betrokkenen.

4. Wat wordt in het milieueffectrapport (MER) onderzocht?

Het MER laat zien wat de gevolgen zijn van het beheerplan voor de natuur in en rondom het Natura 2000-gebied.

In het rapport wordt gekeken naar:

- Wat er gebeurt als het beheerplan niet wordt uitgevoerd (de referentiesituatie);
- Welke maatregelen mogelijk zijn om de natuurdoelen te halen;
- Wat de effecten van die maatregelen zijn.

Het rapport vergelijkt verschillende maatregelen. Het beheerplan geldt voor zes jaar. Niet alle doelen kunnen in die periode worden gehaald.

Daarom is dit waar we naartoe willen:

- Zo snel mogelijk voldoen aan behoud.
- In 2030 is 30% verbeterd; in 2040 is dat 60%, en in 2050 90%.

5. Hoe gaat het verder?

De NRD is gepubliceerd zodat iedereen weet dat het mer-proces is gestart. Na publicatie hadden mensen zes weken de tijd om te reageren op de NRD. Er zijn meerdere inloopspreekuren geweest waar mensen vragen konden stellen. Deze werden aangekondigd via een nieuwsbrief en de website www.rwsnatura2000.nl.

Rijkswaterstaat maakt na de NRD het plan-MER en het beheerplan. Deze rapporten worden tegelijk gepubliceerd. Iedereen kan daarop reageren. Rijkswaterstaat organiseert het proces. Samen zorgen we voor een goed en gedragen beheerplan voor de Grevelingen. Rijkswaterstaat praat met organisaties, deskundigen, en andere betrokkenen. De ministers van Infrastructuur & Waterstaat en van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur én Gedeputeerde Staten van Zeeland stellen het plan vast.

Alle informatie wordt gedeeld via nieuwsbrieven, de website (www.rwsnatura2000.nl) en spreekuren.

1. Inleiding

Voor u ligt de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) voor het plan-milieueffectrapport (plan-MER) ten behoeve van de actualisatie van het Natura 2000-beheerplan Westerschelde & Saeftinghe. In de NRD wordt de inhoud (reikwijdte en detailniveau) van de procedure voor het plan-MER afgebakend. De milieueffectrapportage (mer) heeft tot doel het milieubelang vroegtijdig en volwaardig mee te nemen in de besluitvorming over de te nemen maatregelen in het Natura 2000-beheerplan.

De NRD vormt de onderzoeksopzet voor de plan-mer en bevat de volgende elementen:
- Het ‘waarom’ van de plan-mer;
- Een korte gebiedsbeschrijving;
- De te onderzoeken alternatieven in het MER;
- De te onderzoeken milieueffecten in het MER;
- De manier van effectbepaling.

1.1 Waarom een (nieuw) Natura 2000-beheerplan?

In maart 2016 stelde de minister van Infrastructuur en Waterstaat (minister van I&W) het Natura 2000-beheerplan Deltawateren vast voor zeven Natura 2000-gebieden – waaronder de Westerschelde & Saeftinghe (Staatscourant 2016, 60065). De looptijd van dit beheerplan werd in oktober 2022 verlengd met de maximale periode van zes jaar. In 2028 verstrijkt de looptijd. Rijkswaterstaat start daarom het proces om een nieuw beheerplan op te kunnen stellen, zodat deze (uiterlijk) in 2028 kan worden vastgesteld. U leest hierover meer in hoofdstuk 2.

In tegenstelling tot het Natura 2000-beheerplan Deltawateren uit 2016, stelt Rijkswaterstaat nu voor ieder Natura 2000-gebied een afzonderlijk beheerplan op. Dit betekent dat er één Natura 2000-beheerplan volgt voor de Westerschelde & Saeftinghe.

1.2 Plan-mer-plicht voor een Natura 2000-beheerplan

De plan-mer ondersteunt de overheid bij strategische afwegingen over wettelijk of bestuursrechtelijk voorgeschreven plannen en programma’s, zoals een omgevingsvisie, programma en omgevingsplan (Artikel 16.43 lid 2 van de Omgevingswet).

Een beheerplan voor Natura 2000-gebieden is in de Omgevingswet aangemerkt als een verplicht programma (Artikel 3.8, derde lid en artikel 3.9, derde lid, van de Omgevingswet). Een plan-mer is verplicht wanneer:
- Het Natura 2000-beheerplan kaders stelt voor te nemen besluiten voor mer-plichtige of beoordelingsplichtige projecten.
- In het Natura 2000-beheerplan activiteiten worden opgenomen waarvoor een passende beoordeling moet worden opgesteld omdat sprake is van activiteiten met mogelijke significante gevolgen die niet direct verband houden met of nodig zijn voor het beheer van het Natura 2000-gebied.
- Of; het Natura 2000-beheerplan kaders stelt voor te nemen besluiten voor andere projecten met mogelijke aanzienlijke milieueffecten (Artikel 16.36 van de Omgevingswet).

Voor het Natura-2000 beheerplan voor de Westerschelde & Saeftinghe geldt een mer-plicht, omdat in het beheerplan mogelijk activiteiten worden opgenomen waarvoor een passende beoordeling nodig is.

1.3 Milieueffectrapportage (mer)

De maatregelen die in het Natura 2000-beheerplan worden vastgelegd kunnen naast effecten op de Natura 2000-doelstellingen óók effect hebben op andere milieuaspecten. Het MER is bedoeld om deze effecten zo goed mogelijk in beeld te brengen en alle milieuaspecten volwaardig mee te wegen bij de besluitvorming.

De (mogelijke) maatregelen die in het geactualiseerde Natura 2000-beheerplan worden opgenomen, zijn op het moment van publiceren van de NRD nog niet bekend. In de NRD worden daarom de oplossingsrichtingen beschreven die in een volgende fase van het MER worden uitgewerkt naar afzonderlijke maatregelen en daarna naar maatregelpakketten. In de NRD wordt beschreven hoe de maatregelen tot stand komen en op welke mogelijke milieuaspecten deze maatregelen worden beoordeeld.

1.4 Initiatiefnemer en bevoegd gezag

In opdracht van het ministerie van I&W, is Rijkswaterstaat initiatiefnemer voor de mer en het opstellen van het Natura 2000-beheerplan voor de Westerschelde & Saeftinghe. De minister van I&W is het bevoegd gezag voor het vaststellen van het MER en het Natura 2000-beheerplan (Artikel 3.9 lid 3 Omgevingswet jo bijlage II onder 1 van het Omgevingsbesluit). Naast de minister van I&W is voor het N2000-beheerplan ook de minister van LVVN en Gedeputeerde Staten van Zeeland Bevoegd Gezag (Omgevingswet artikel 2.19 en artikel 5.2).

Het bevoegd gezag heeft de regie over de procedure, adviseert over reikwijdte en detailniveau en toetst of het uiteindelijke MER voldoet. De initiatiefnemer zorgt voor de inhoud en kwaliteit van het MER en participatie met belanghebbenden.

1.5 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 geeft inzicht in de noodzaak van een Natura 2000-beheerplan. In hoofdstuk 3 leest u meer over de Westerschelde & Saeftinghe, zoals: de instandhoudingsdoelen, bedreigingen en oplossingsrichtingen. Hoofdstuk 4 geeft de uitgangspunten voor het plan-MER. Vervolgens bevat hoofdstuk 5 een uitleg over: de totstandkoming van de te onderzoeken maatregelen, de onderzoeksthema’s in het plan-MER en de beoordelingsmethodiek is. Het vervolgproces van dit NRD staat in hoofdstuk 6.

2. Natura 2000-beheerplan

2.1. Waarom een Natura 2000-beheerplan

Natura 2000 is een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden. In deze Natura 2000-gebieden worden bepaalde dieren, planten en hun leefomgeving beschermd op basis van de Habitatrichtlijn (Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna) en/of Vogelrichtlijn (Richtlijn 300/147/EG van het Europees Parlement en de Raad van 30 november 2009 inzake het behoud van de vogelstand). De staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) of de verantwoordelijke minister van het betreffende gebied, kan gebieden aanwijzen als een Natura 2000-gebied met een aanwijzingsbesluit. In dit besluit staan de instandhoudingsdoelstellingen die gelden voor de habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen en legt de begrenzing van het betreffende gebied vast.

De manier waarop deze doelstellingen worden behaald, staat in een Natura 2000-beheerplan. Voor ieder Natura 2000-gebied moet een beheerplan worden opgesteld (Art 3.8 lid 3 en artikel 3.9 lid 3 van de Omgevingswet). Om de natuurwaarden te behouden en beschermen moeten Natura 2000-beheerplannen worden geactualiseerd. Een Natura 2000-beheerplan heeft een looptijd van zes jaar. Deze looptijd kan ongewijzigd worden voortgezet.

Het eerste Natura 2000-beheerplan was gericht op het voorkomen van verdere verslechtering van de toestand van habitats en soorten waarvoor een instandhoudingsdoelstelling geldt. Het nieuwe Natura 2000-beheerplan gaat verder, en is gericht op het scheppen van de ecologische randvoorwaarden voor het volledig bereiken en behouden van de natuurdoelstellingen in 2050. Dit is een wettelijke verplichting.

2.2 Wat wordt besloten in een Natura 2000-beheerplan?

Een Natura 2000-beheerplan vormt het kader voor het natuurbeheer en activiteiten in het betreffende Natura 2000-gebied. Het Natura 2000-beheerplan is gericht op het uitvoeren en realiseren van de Natura 2000-doelen voor dit gebied en schept duidelijkheid voor gebruikers en andere burgers over welke activiteiten naast de natuurfuncties zijn toegestaan en onder welke voorwaarden.

In een Natura 2000-beheerplan staat in ieder geval:

- Een beschrijving wat er moet gebeuren om de natuurdoelen voor dat gebied te halen. De mate van behoud of herstel van het natuurlijke habitattype en populaties van diersoorten waarvoor het gebied zich kwalificeert. En wie dat gaat doen.
- Een overzicht op hoofdlijnen van de noodzakelijke maatregelen in de planperiode gerelateerd aan de hierboven bedoelde resultaten.
- Een overzicht van activiteiten die zonder vergunning (eventueel onder voorwaarden) in het gebied mogen worden uitgevoerd. Dit zijn de vrijstellingen.

3. Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe

In dit hoofdstuk worden de ligging, instandhoudingsdoelstellingen, bedreigingen en oplossingsrichtingen van de Westerschelde & Saeftinghe beschreven. In de tabel hieronder staan de kerngegevens van het gebied opgenomen.

Tabel 1 Kenschets van het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe

Gebiedsnummer	122
Status	Habitatrichtlijn, Vogelrichtlijn
Oppervlakte	44.052 ha totaal 44.052 ha Habitatrichtlijngebied; 43.683 ha Vogelrichtlijngebied
Natura 2000-landschap	Noordzee, Waddenzee en Delta
Voortouwnemer	Rijkswaterstaat
Provincie	Zeeland
Gemeente	Borsele, Hulst, Kapelle, Reimerswaal, Sluis, Terneuzen, Veere en Vlissingen

3.1 Gebiedsbeschrijving Natura 2000-gebied

In het zuidwesten van Nederland in de Zeeuwse en Zuid-Hollandse Delta ligt het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe. Dit gebied behoort tot het Natura 2000-landschap Noordzee, Waddenzee en Delta. De begrenzing van het Natura 2000-gebied is bepaald aan de hand van de ligging van habitattypen en leefgebieden van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen (zie Figuur 1). Dit is inclusief delen van mindere kwaliteit, delen die integraal onderdeel uitmaken van het ecosysteem en delen die noodzakelijk zijn om de aanwezige habitattypen en populaties van soorten waarvoor het gebied is aangewezen in stand te houden en te herstellen (Ministerie van LNV, 2009c). De omvang van het Natura 2000-gebied is 44.052 ha. (www.natura2000.nl, juli 2025).

Rond het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe liggen meer Natura 2000-gebieden (zie Figuur 2). De Westerschelde & Saeftinghe vormt het benedenstroomse deel van de rivier de Schelde met stroomopwaarts het Belgische Natura 2000-gebied Schelde- en Durme-estuarium en in zee de Natura 2000-gebieden Vlakte van de Raan en Voordelta. De geul in het gebied staat in direct contact met de Westerschelde. Daarnaast maken vogels van Westerschelde & Saeftinghe ook gebruik van verschillende Natura 2000-gebieden, onder andere om te foerageren en als hoogwatervluchtplaats.

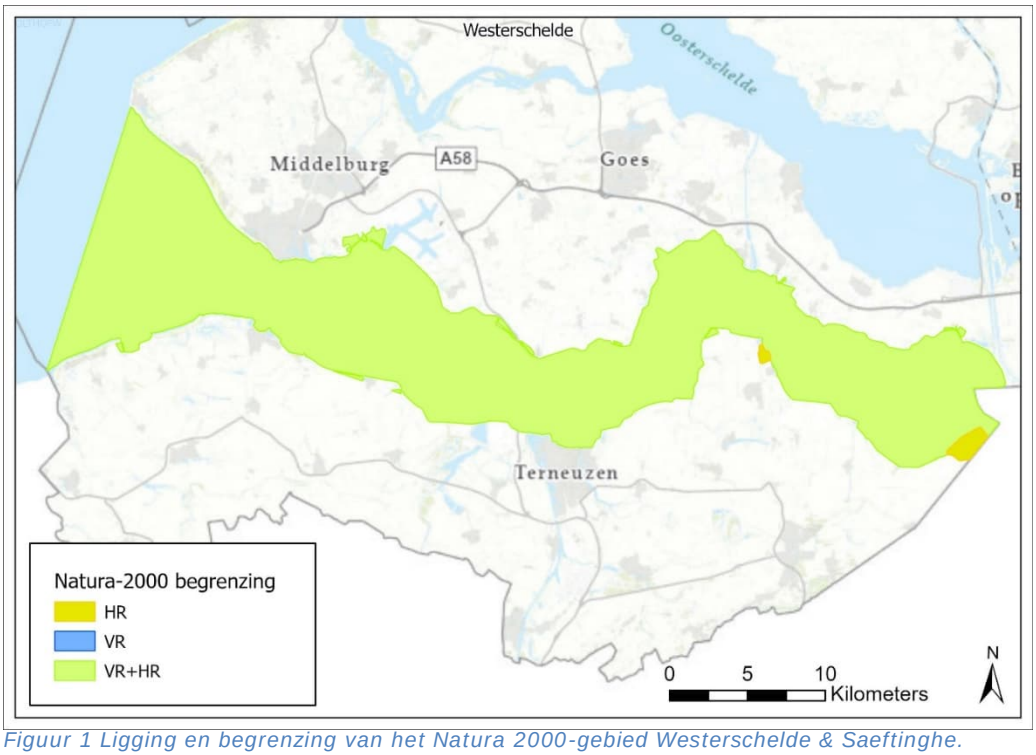

Figuur 1 Ligging en begrenzing van het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe.

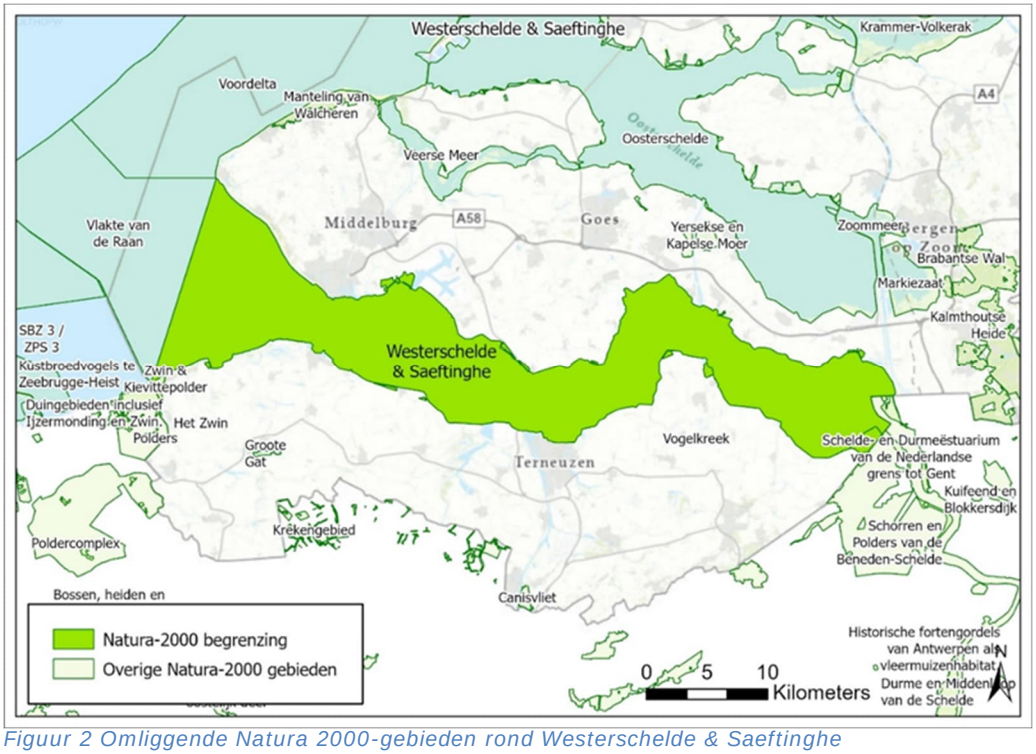

Figuur 2 Omliggende Natura 2000-gebieden rond Westerschelde & Saeftinghe

De Westerschelde is de zuidelijke tak in het oorspronkelijke mondingsgebied van de rivier de Schelde. Het is de enige zeetak in de Delta waar nu nog sprake is van een estuarium met open verbinding naar zee. Het betreft een dynamisch gebied, mede door de trechtervorm ervan,

waarin het getijverschil stroomopwaarts erg groot wordt. Onder invloed van eb en vloed verandert de aanblik van het gebied voortdurend.

De rivier bestaat uit een hoofdgeul met meerdere nevengeulen waartussen bij eb droogvallende zand-, slikplaten en ondiep water liggen. Langs de randen liggen schorren (gebieden die overstromen bij springtij). Langs de Westerschelde ligt het grootste schorrengebied van ons land: het Verdronken Land van Saeftinghe. Door het grote getijverschil bevat dit gebied hoge oeverwallen en brede geulen. In het mondingsgebied is sprake van duinvorming. Binnendijks liggen een aantal gebieden gekoppeld aan de estuariene natuur.

De Westerschelde & Saeftinghe is internationaal gezien waardevol vanwege de getijdennatuur. Hierdoor is het gebied een onmisbare schakel in het trekvogelnetwerk, trekgebied van vis en verblijfsplaats voor zeezoogdieren.

3.2 Algemene opgaven en kernopgaven

Voor het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe geldt in het algemeen een opgave voor landschappelijke samenhang en interne compleetheid (Ministerie van LNV, 2006. Natura 2000 doelendocument, Versie 1.1):

- Behoud of herstel ruimtelijke samenhang diep water, kreken, geulen, ondiep water, platen, kwelders of schorren, stranden en bijbehorende sedimentatie- en erosieprocessen.
- Behoud van openheid, rust en donkerte.
- Voor vogels voldoende rust en ruimte om te foerageren en voldoende rustige hoogwatervluchtplaatsen op korte afstand van foerageergebieden in het intergetijdengebied.

Daarnaast gelden de volgende kernopgaven (Ministerie van LNV, 2006. Natura 2000 doelendocument, Versie 1.1):

- 1.05 Kwaliteit estuaria: verbetering kwaliteit estuaria H1130 Westerschelde.
- 1.09 Achterland fint: behoud van verbinding met Schelde en Eems ten behoeve van paaifunctie voor H1103 fint in België en Duitsland (wateropgave).
- 1.13 Voortplantingshabitat: behoud ongestoorde rustplaatsen en optimaal voortplantingshabitat (waaronder H2110 Embryonale duinen) voor A137 bontbekplevier, A138 strandplevier, A132 kluut, A191 grote stern en A195 dwergstern, A193 visdief en H1364 grijze zeehond.
- 1.16 Diversiteit schorren en kwelders: herstel (Delta) van schorren en H1330A zilte graslanden (buitendijks) met alle successiestadia, zoet-zout overgangen, verscheidenheid in substraat en getijregime en mede als hoogwatervluchtplaats (wateropgave).
- 1.19 Binnendijkse brakke gebieden (wateropgave): behoud en ontwikkeling kwaliteit binnendijkse brakke gebieden voor H1340 noordse woelmuis, broedvogels (A132 kluut, sterns), H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden), H1330B Schorren en zilte graslanden (binnendijks) (bijv. Yerseke Moer), brakke variant van H6430B Ruigten en zomen (harig wilgenroosje) en als hoogwatervluchtplaats (wateropgave).

Door invulling te geven aan de instandhoudingsdoelstellingen wordt er ook invulling gegeven aan de kernopgaven. Bij conflicterende instandhoudings-doelstellingen bepalen de kernopgaven wat prioriteit heeft.

3.3 Instandhoudingsdoelstellingen

Het aanwijzingsbesluit van 28 november 2024 bevat de instandhoudings-doelstellingen voor de Westerschelde & Saeftinghe (Staatscourant, nr. 39726, 28 november 2024). Hierin zijn de volgende eerdere besluiten samengenomen:

- LNV, 2009. Aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe. Programmadirectie Natura 2000 PDN/2009-122
- EL&I, 2012. Wijzigingsbesluit Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe. Programmadirectie Natura 2000 | PDN/2012-122
- LNV, 2022. Wijzigingsbesluit Habitatrichtlijngebieden vanwege aanwezige waarden. Directoraat-generaal Natuur en Visserij | DGNV-N2000/2022-00

De Westerschelde & Saeftinghe heeft instandhoudingsdoelstellingen voor elf habitattypen, acht Habitatrichtlijnsoorten, negen broedvogels en 31 niet broedvogels. In tabellen 2, 3, 4 en 5 is te zien welke instandhoudingsdoelstellingen gelden voor dit habitattype en deze soorten. In deze tabellen is de bijdrage aan de landelijke staat van instandhouding (LSvI) opgenomen, voor zover bekend. De bijdrage aan de LSvI geeft de betekenis van het gebied weer, naar omvang van de populatie van de soort. In de tabel is de LSvI uitgedrukt als bijdrage aan de landelijke populatie van de betreffende soort. Tot slot staat in tabel 5 ook de functie waarvoor het gebied hoofdzakelijk is aangewezen: slaap- en rustplaatsfunctie (s), foerageerfunctie (f) of beide (sf).

Voor een deel van de aangewezen broedvogels en voor gewone zeehond zijn regiodoelen geformuleerd. Met een regiodoelstelling kan het doelbereik van verschillende gebiedsdoelen in samenhang met elkaar worden beoordeeld. Voor regiodoelen gelden de volgende vereisten:

- De draagkracht van het leefgebied moet voldoende zijn voor het herbergen van de gehele populatie. Dat betekent dat voor elk Natura 2000-gebied een doelstelling dusdanig moet worden bepaald dat er bij het optellen van alle gebieden een overcapaciteit ontstaat.
- Voor elk Natura 2000-gebied gelden vereisten voor het leefgebied: het leefgebied moet op orde zijn en blijven, ook in de jaren dat de populatie in een ander gebied verblijft.
- De beoogde omvang van de regionale populatie is gedefinieerd in het aanwijzingsbesluit;
- Het regiodoel voor een populatie heeft een aanvullend karakter op de gebiedsdoelen voor het leefgebied.

Voor soorten met een regiodoel is het van belang om in te zien dat dit een doel betreft voor de draagkracht voor een aantal broedparen of individuen binnen de begrenzingen van de Natura 2000-gebieden waar het regiodoel geldt. Het regiodoel is dus geen doel voor de draagkracht van de gehele Zuidwestelijke Delta.

*Tabel 2 Instandhoudingsdoelstellingen voor habitattypen van het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe (LVVN, 2024). LSvI = Bijdrage aan Landelijke Staat van Instandhouding. *prioritair habitattype.*

Code	Habitattype of soort	Instandhoudingsdoelstellingen	LSvI
H1110	Permanent overstroomde zandbanken	Behoud oppervlakte en kwaliteit permanent overstroomde zandbanken, Noordzeekustzone (subtype B).	6-15%
H1140	Slik- en zandplaten	Behoud oppervlakte en kwaliteit slik- en zandplaten, Noordzeekustzone (subtype B).	<2%
H1130	Estuaria	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.	50-75%
H1310	Zilte pionier begroeiingen	Uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit zilte pionier begroeiingen, zeekraal (subtype A) en behoud van oppervlakte en kwaliteit zilte pionier begroeiingen, zeevetmuur (subtype B).	A: 15-30% B: <2%
H1320	Slijkgrasvelden	Behoud oppervlakte en kwaliteit.	6-15%
H1330	Schorren en zilte graslanden	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit schorren en zilte graslanden, buitendijks (subtype A), en behoud oppervlakte en kwaliteit schorren en zilte graslanden, binnendijks (subtype B).	A: 15-30% B: 2-6%
H2110	Embryonale wandelende duinen	Behoud oppervlakte en kwaliteit.	<2%
H2120	Witte duinen	Behoud oppervlakte en kwaliteit.	<2%
H2130*	Grijze duinen	Behoud oppervlakte en kwaliteit grijze duinen, kalkrijk (subtype A).	<2%
H2160	Duindoornstruwelen	Behoud oppervlakte en kwaliteit.	<2%
H2190	Vochtige duinvalleien	Behoud oppervlakte en kwaliteit vochtige duinvalleien, kalkrijk (subtype B).	<2%

Tabel 3 Instandhoudingsdoelstellingen voor Habitatrichtlijnsoorten van het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe (LVVN, 2024). LSvI = Bijdrage aan Landelijke Staat van Instandhouding.

Code	Habitatrichtlijnsoort	Doel	LSvI
H1014	Nauwe korfslak	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.	<2%
H1095	Zeeprik	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.	<2%
H1099	Rivierprik	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.	<2%
H1103	Fint	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.	<2%
H1351	Bruinvis	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied ten behoeve van behoud populatie.	<2%
H1364	Grijze zeehond	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.	<2%
H1365	Gewone zeehond	Behoud omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie ten behoeve van een regionale populatie van tenminste 200 exemplaren in het Deltagebied.	<2%
H1903	Groenknolorchis	Behoud omvang en kwaliteit biotoop voor behoud populatie.	<2%

Tabel 4 Instandhoudingsdoelstellingen voor Vogelrichtlijnsoorten (broedvogels) van het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe (LVVN, 2024). LSvI = Bijdrage aan Landelijke Staat van Instandhouding.

Code	Vogelrichtlijnsoort	Doel	LSvI
A081	Bruine kiekendief	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 20 broedparen.	<2%
A132	Kluut	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan de draagkracht voor de populatie van het Deltagebied van ten minste 2.000 broedparen. (Waarvan minimale bijdrage Westerschelde 203 broedparen)	2-6%
A137	Bontbekplevier	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan de draagkracht voor de populatie van het Deltagebied van ten minste 100 broedparen. (Waarvan minimale bijdrage Westerschelde 28 broedparen)	2-6%
A138	Strandplevier	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan de draagkracht voor de populatie van het Deltagebied van ten minste 220 broedparen. (Waarvan minimale bijdrage Westerschelde 23 broedparen)	6-15%
A176	Zwartkopmeeuw	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan de draagkracht voor de populatie van het Deltagebied van ten minste 400 broedparen. (Waarvan minimale bijdrage Westerschelde 419 broedparen)	2-6%
A191	Grote stern	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan de draagkracht voor de populatie van het Deltagebied van ten minste 6.200 broedparen. (Waarvan minimale bijdrage Westerschelde 3866 broedparen)	15-30%
A193	Visdief	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan de draagkracht voor de populatie van het Deltagebied van ten minste 6.500 broedparen. (Waarvan minimale bijdrage Westerschelde 1410 broedparen)	6-15%
A195	Dwergstern	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan de draagkracht voor de populatie van het Deltagebied van ten minste 300 broedparen. (Waarvan minimale bijdrage Westerschelde 226 broedparen)	15-30%
A272	Blauwborst	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 450 broedparen.	2-6%

*Tabel 5 Instandhoudingsdoelstellingen voor Vogelrichtlijnsoorten (niet-broedvogels) van het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe (LVVN, 2024). LSvI = Bijdrage aan Landelijke Staat van Instandhouding. * Het gebied vervult hoofdzakelijk een slaap- en rustplaatsfunctie (s), foerageerfunctie (f) of beide (sf).*

Code	Vogelrichtlijnsoort	Doel	LSvI*
A005	Fuut	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 100 vogels (seizoensgemiddelde).	<2% (f)

Code	Vogelrichtlijnsoort	Doel	LSvI*
A026	Kleine zilverreiger	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 40 vogels (seizoensgemiddelde).	15-30% (f)
A034	Lepelaar	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 30 vogels (seizoensgemiddelde).	2-6% (sf)
A041	Kolgans	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 380 vogels (seizoensgemiddelde).	<2% (sf)
A043	Grauwe gans	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 16.600 vogels (seizoensgemiddelde).	15-30% (sf)
A048	Bergeend	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 4.500 vogels (seizoensgemiddelde).	6-15% (sf)
A050	Smient	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 16.600 vogels (seizoensgemiddelde).	6-15% (sf)
A051	Krakeend	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 40 vogels (seizoensgemiddelde).	<2% (f)
A052	Wintertaling	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.100 vogels (seizoensgemiddelde).	2-6% (f)
A053	Wilde eend	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 11.700 vogels (seizoensgemiddelde).	6-15% (f)
A054	Pijlstaart	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.400 vogels (seizoensgemiddelde).	6-15% (f)
A056	Slobeend	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 70 vogels (seizoensgemiddelde).	<2% (f)
A069	Middelste zaagbek	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 30 vogels (seizoensgemiddelde).	<2% (f)
A075	Zeearend	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 2 vogels (seizoensmaximum).	15-30% (f)
A103	Slechtvalk	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 8 vogels (seizoensmaximum).	2-6% (f)
A130	Scholekster	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 7.500 vogels (seizoensgemiddelde).	2-6% (sf)
A132	Kluut	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 540 vogels (seizoensgemiddelde).	2-6% (sf)
A137	Bontbekplevier	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 430 vogels (seizoensgemiddelde).	6-15% (sf)

Code	Vogelrichtlijnsoort	Doel	LSvI*
A138	Strandplevier	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 80 vogels (seizoensgemiddelde).	50-75% (sf)
A140	Goudplevier	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.600 vogels (seizoensgemiddelde).	2-6% (sf)
A141	Zilverplevier	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.500 vogels (seizoensgemiddelde).	2-6% (sf)
A142	Kievit	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 4.100 vogels (seizoensgemiddelde).	2-6% (sf)
A143	Kanoet	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 600 vogels (seizoensgemiddelde).	<2% (sf)
A144	Drieteenstrandloper	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.000 vogels (seizoensgemiddelde).	6-15% (sf)
A149	Bonte strandloper	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 15.100 vogels (seizoensgemiddelde).	6-15% (sf)
A157	Rosse grutto	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.200 vogels (seizoensgemiddelde).	<2% (sf)
A160	Wulp	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 2.500 vogels (seizoensgemiddelde).	2-6% (sf)
A161	Zwarte ruiter	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 270 vogels (seizoensgemiddelde).	6-15% (sf)
A162	Tureluur	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.100 vogels (seizoensgemiddelde).	2-6% (sf)
A164	Groenpootruiter	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 90 vogels (seizoensgemiddelde).	2-6% (sf)
A169	Steenloper	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 230 vogels (seizoensgemiddelde).	6-15% (sf)

3.4 Huidige situatie

De huidige situatie is in deze paragraaf per habitattype, habitatrichtlijnsoort, broedvogels en niet-broedvogels in het kort opgenomen. Een nadere toelichting is te vinden in het Rapport Doeluitwerking (Arcadis/Tauw, 2025).

3.4.1 Habitattypen

De instandhoudingsdoelstellingen voor de dertien beschermde habitattypen in Westerschelde & Saeftinghe staan in

Tabel 2. Voor een aantal van de habitattypen zijn deze doelstellingen niet behaald. Dit komt door knelpunten in het gebied zoals verontreiniging, verstarring en versteiling van het systeem en gebrek aan ruimte om uit te breiden.
Voor een groot aantal habitattypen kan niet beoordeeld worden of de instandhoudingsdoelstelling behoud kwaliteit is behaald, omdat onvoldoende informatie bekend is. Bijvoorbeeld omdat de kwaliteit op basis van structuur en functie van habitattypen niet in beeld is. Of doordat de voedselrijkdom van habitattypen niet beoordeeld kan worden door het ontbreken van een geschikte maatlat. In de Tabel 6 zijn deze conclusies opgenomen.

*Tabel 6 Huidig doelbereik voor de draagkracht voor habitattypen voor de Westerschelde & Saeftinghe. Voldoet niet = instandhoudingsdoelstelling wordt momenteel niet behaald (in rood). Voldoet = instandhoudingsdoelstelling wordt momenteel behaald (in groen). Onbekend/ onvoldoende informatie is grijs. * Alleen op basis van trend. Of de benodigde oppervlakte volgens de bouwsteen is behaald is nog niet in de beoordeling meegenomen.*

Habitattype	Oppervlakte*	Kwaliteit
H1110B Permanent overstroomde zandbanken (Noordzeekustzone)	Voldoet Trend: stabiel	Voldoet Trend: stabiel
H1130 Estuaria	Voldoet niet Trend: stabiel	Voldoet niet Trend: licht positief, maar niet genoeg
H1140B Slik- en zandplaten (Noordzeekustzone)	Voldoet Trend: positief (mogelijk door karteer effect)	Onbekend
H1310A Zilte pionier begroeiingen (zeekraal)	Voldoet niet Trend: negatief	Onbekend
H1310B Zilte pionier begroeiingen (zeevetmuur)	Voldoet Trend: Positief	Voldoet Trend: Stabiel
H1320 Slijkgrasvelden	Voldoet Trend: Positief	Voldoet Trend: Stabiel
H1330A Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	Voldoet Trend: positief	Voldoet niet Trend: onbekend, maar geen verbetering
H1330B Schorren en zilte graslanden (binnendijks)	Voldoet Trend: positief	Onbekend Trend: onbekend
H2110 Embryonale duinen	Voldoet Trend: positief	Voldoet niet Trend: negatief
H2120 Witte duinen	Onbekend Trend: negatief (mogelijk door karteer effect)	Onbekend of aan behoudsdoel wordt voldaan. Huidige kwaliteit voldoet niet Trend: onbekend
H2130A* Grijze duinen - kalkrijk	Voldoet Trend: positief	Onbekend
H2160 Duindoornstruwelen	Voldoet niet Trend: negatief	Onbekend
H2190B Vochtige duinvalleien	Voldoet Trend: positief	Aan behoud wordt voldaan.

Habitattype	Oppervlakte*	Kwaliteit
		Kwaliteit voldoet echter niet voor duurzaam en natuurlijk behoudt, beheer is nodig voor instandhouding.

3.4.2 *Habitatrichtlijnsoorten*

De instandhoudingsdoelstellingen voor de acht beschermde Habitatrichtlijnsoorten staan in Tabel 3. Voor een aantal van de Habitatrichtlijnsoorten zijn deze doelstellingen niet behaald. Een knelpunt waar de meeste Habitatrichtlijnsoorten last van hebben is de ondermaatse waterkwaliteit. De belangrijkste knelpunten voor nauwe korfslak zijn successie, kustversterking en beheer ten behoeve van andere doelen dat niet geschikt is voor de slak. Voor de trekvissen vormen migratiebarrières, ook buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied, een groot probleem. Voor de zeezoogdieren vormt verstoring een knelpunt. De belangrijkste knelpunten voor groenknolorchis zijn verdroging en verzuring.

Dat het instandhoudingsdoel voor omvang en kwaliteit leefgebied van een soort behaald wordt, betekent niet automatisch dat de kwaliteit van het leefgebied ook goed is. De kwaliteit van het leefgebied van zeeprik, rivierprik en fint in de Westerschelde staat bijvoorbeeld onder druk als gevolg van de ondermaatse waterkwaliteit. Er is echter al decennia sprake van een ondermaatse waterkwaliteit, De waterkwaliteit is dus niet verslechterd ten opzichte van de referentiedatum (2009). Aangezien het doel voor deze soorten behoud van kwaliteit is, is het doel wel behaald. Uiteraard zou het ook voor deze soorten beter zijn als de kwaliteit zou verbeteren. In tabel 7 zijn deze conclusies opgenomen.

*Tabel 7 Huidig doelbereik voor de draagkracht voor Habitatrichtlijnsoorten voor de Westerschelde & Saeftinghe. Voldoet niet = instandhoudingsdoelstelling wordt momenteel niet behaald (in rood). Voldoet = instandhoudingsdoelstelling wordt momenteel behaald (in groen). Onbekend/ onvoldoende informatie is grijs. * Alleen op basis van trend. Of de benodigde populatieomvang volgens de bouwsteen is behaald is nog niet in deze beoordeling meegenomen.*

Habitatrichtlijnsoort	Omvang populatie*	Omvang en kwaliteit leefgebied
H1014 Nauwe korfslak	Voldoet niet Trend: negatief	Voldoet niet Trend: negatief
H1095 Zeeprik	Voldoet niet Trend: negatief	Behaald. Kwaliteit is echter niet goed. Trend: waarschijnlijk stabiel
H1099 Rivierprik	Voldoet niet Trend: Onbekend	Behaald. Kwaliteit is echter niet goed. Trend: waarschijnlijk stabiel
H1103 Fint	Voldoet niet Trend: Onbekend	Behaald. Kwaliteit is echter niet goed. Trend: waarschijnlijk stabiel
H1351 Bruinvis	Onbekend Trend: Onbekend	Onbekend Trend: waarschijnlijk negatief

Habitatrichtlijnsoort	Omvang populatie*	Omvang en kwaliteit leefgebied
H1364 Grijze zeehond	Behaald Trend: positief	Onbekend (kort geleden aangewezen, maar waarschijnlijk behaald Trend: waarschijnlijk neutraal
H1365 Gewone zeehond	Behaald Trend: positief	Behaald Trend: Negatief. Ondanks negatieve trend in kwaliteit leefgebied blijkt uit de populatie aantallen dat nu nog voldoende draagkracht is.
H1903 Groenknolorchis	Voldoet niet Trend: negatief	Voldoet niet Trend kwaliteit: negatief

3.4.3 *Broedvogels*

De instandhoudingsdoelen van broedvogels zijn gevat in voldoende omvang en kwaliteit van leefgebied voor een specifiek aantal broedparen. Dit komt neer op voldoende draagkracht van het leefgebied voor de soort, wat afhankelijk is van met name de specifieke randvoorwaarden die de soort als broedvogel stelt aan het broed- en foerageergebied.

De draagkracht van het leefgebied is voor de meeste broedvogels niet op orde. Slechts voor de zwartkopmeeuw wordt hieraan voldaan. De belangrijkste knelpunten voor de beschermde broedvogels zijn predatie (van door onder andere vos en rat), afname van geschikte broedlocaties door verruiging en erosie, verontreiniging en verstoring door recreatie. Daarnaast vormen vogelgriep en klimaatverandering risico's. Een kanttekening is wel dat de territoria van de broedvogels die in de buurt van de Westerschelde, maar buiten de Natura 2000-begrenzing liggen volgens de Natura 2000-methodiek niet meetellen voor het populatieaantal binnen Westerschelde & Saeftinghe. Er is onvoldoende informatie bekend over de kwaliteit van het leefgebied en de populatieomvang van de bruine kiekendief en blauwborst. Hoewel de doelaantallen voor de bruine kiekendief boven de instandhoudingsdoelstelling liggen, is het onduidelijk of het broedsucces voldoende is om de populatie in stand te houden. Door het ontbreken van gebiedsdekkende karteringen kan de ruimtelijke verspreiding niet op kaart worden weergegeven en ook ontbreekt het aan voldoende gegevens om de kwaliteit van het leefgebied te kunnen beoordelen. Voor de blauwborst zijn geen jaarlijkse gebiedsdekkende tellingen beschikbaar. In de Tabel 8 zijn deze conclusies opgenomen.

*Tabel 8 Huidig doelbereik voor de draagkracht (omvang en kwaliteit leefgebied) voor broedvogels voor de Westerschelde & Saeftinghe. Voldoet niet = instandhoudingsdoelstelling wordt momenteel niet gehaald (in rood). Voldoet = instandhoudingsdoelstelling wordt momenteel gehaald (in groen). Onbekend/ onvoldoende informatie is grijs. * Alleen op basis van trend en gegevens over het leefgebied. Of de benodigde populatieomvang volgens de bouwsteen is behaald is nog niet in deze beoordeling meegenomen.*

Broedvogels	Omvang/kwaliteit leefgebied (draagkracht) voor doelaantal*
A081 Bruine kiekendief	Regio: nvt Westerschelde: Onbekend
A132 Kluut	Regio: Voldoet niet Westerschelde bijdrage: Voldoet niet

Broedvogels	Omvang/kwaliteit leefgebied (draagkracht) voor doelaantal*
A137 Bontbekplevier	Regio: Voldoet niet Westerschelde bijdrage: voldoet niet
A138 Strandplevier	Regio: Voldoet niet Westerschelde bijdrage: voldoet niet
A176 Zwartkopmeeuw	Regio: Voldoet Westerschelde bijdrage: voldoet
A191 Grote stern	Regio: Voldoet niet Westerschelde bijdrage: voldoet niet
A193 Visdief	Regio: Voldoet niet Westerschelde bijdrage: Voldoet niet
A195 Dwergstern	Regio: Voldoet niet Westerschelde bijdrage: Voldoet niet
A272 Blauwborst	Regio: nvt Westerschelde: Onbekend

3.4.4 *Niet-broedvogels*

De instandhoudingsdoelen van broedvogels zijn gevat in voldoende omvang en kwaliteit van leefgebied voor een specifiek aantal broedparen. Dit komt neer op voldoende draagkracht van het leefgebied voor de soort, wat afhankelijk is van met name de specifieke randvoorwaarden die de soort als broedvogel stelt aan het broed- en foerageergebied.

De draagkracht van het leefgebied is voor een ongeveer de helft van de niet-broedvogels niet op orde. Voor een aantal soorten zijn er kennisleemten waardoor de knelpunten voor het behalen van deze doelen niet in beeld zijn. Bijvoorbeeld: voor de fuut en middelste zaagbek is er mogelijk een tekort aan kleine vis in de winter. In hoeverre dit een knelpunt vormt, is niet bekend.

Het doelbereik voor de omvang en kwaliteit van het leefgebied kon niet worden beoordeeld voor een aantal vogels vanwege te weinig informatie. Het gaat om: fuut, krakeend, wilde eend, pijlstaart, scholekster, bonte strandloper, zwarte ruiter en tureluur. Mogelijk knelpunten kunnen zijn voedselbeschikbaarheid, doorzicht van het water en/of afname van het foerageergebied. In de Tabel 9 zijn deze conclusies opgenomen.

*Tabel 9 Huidig doelbereik draagkracht (omvang en kwaliteit leefgebied) niet-broedvogels voor de Westerschelde & Saeftinghe. Voldoet niet = instandhoudingsdoelstelling wordt momenteel niet gehaald (in rood). Voldoet = instandhoudingsdoelstelling wordt momenteel gehaald (in groen). Onbekend/ onvoldoende informatie. * Alleen op basis van trend en gegevens over het leefgebied. Of de benodigde populatieomvang volgens de bouwsteen is behaald is nog niet in deze beoordeling meegenomen.*

Niet-Broedvogels	Omvang/kwaliteit leefgebied (draagkracht) voor doelaantal*
A005 Fuut	Onbekend
A026 Kleine zilverreiger	Voldoet
A034 Lepelaar	Voldoet
A041 Kolgans	Voldoet Draagkracht is op orde, trend is negatief
A043 Grauwe gans	Voldoet niet
A048 Bergeend	Voldoet
A050 Smient	Voldoet niet
A051 Krakeend	Onbekend

Niet-Broedvogels	Omvang/kwaliteit leefgebied (draagkracht) voor doelaantal*
A052 Wintertaling	Voldoet
A053 Wilde eend	Onbekend
A054 Pijlstaart	Onbekend
A056 Slobeend	Voldoet
A069 Middelste zaagbek	Onbekend
A075 Zeearend	Voldoet
A103 Slechtvalk	Voldoet
A130 Scholekster	Voldoet
A132 Kluut	Voldoet niet
A137 Bontbekplevier	Voldoet niet
A138 Strandplevier	Voldoet niet
A140 Goudplevier	Voldoet niet
A141 Zilverplevier	Voldoet
A142 Kievit	Voldoet niet
A143 Kanoetstrandloper	Voldoet
A144 Drieteenstrandloper	Voldoet
A149 Bonte strandloper	Onbekend
A157 Rosse grutto	Voldoet niet
A160 Wulp	Voldoet
A161 Zwarte ruiter	Onbekend
A162 Tureluur	Onbekend
A164 Groenpootruiter	Voldoet niet
A169 Steenloper	Voldoet

3.5 Probleemanalyse: bedreigingen en knelpunten

Door knelpunten worden veel van de instandhoudingsdoelstellingen van de Westerschelde & Saeftinghe niet behaald. Daarnaast zijn er ook factoren die de habitattypen of soorten negatief beïnvloeden, maar nog niet zo erg dat de doelen niet bereikt worden. Dit zijn de bedreigingen, ook wel drukfactoren genoemd. De oorzaken van het niet behalen van de instandhoudingsdoelstellingen zijn divers.

Naast knelpunten en bedreigingen (of drukfactoren) kunnen er ook risico's bestaan. Een risico is een omstandigheid die plotseling kan optreden, waar mogelijk wel al voorzorgsmaatregelen voor getroffen kunnen worden, maar in het gebied niet opgelost kunnen worden.

Een aantal overkoepelende knelpunten zijn aan te wijzen:

- Menselijke invloeden op het systeem en het estuarium: door inpoldering, landwinning, bedijking en vaargeulverdiepingen is er minder ruimte voor natuur en natuurlijke processen en ontstaat verstarring en versteiling. Aan de ene kant is op sommige plaatsen de dynamiek afgenomen. De successie die hierdoor toeneemt leidt tot afname in omvang of kwaliteit van kwelder/schor- habitattypen. Ook kan dit leiden tot afname van geschikt foerageergebied en broedgebied van vogels. Aan de andere kant is op sommige andere plekken te veel dynamiek, wat leidt tot steile afslag van land. Ook dit zorgt voor een afname in omvang van habitattypen en leefgebieden. Hiertegen zijn de afgelopen jaren diverse maatregelen genomen, waardoor laagdynamisch getijdengebied de afgelopen jaren weer is toegenomen. Gebleken is dat het creëren van laag- dynamisch getijdengebied alleen

werkt als het buiten het huidige estuarium wordt toegevoegd. Het aanleggen van strekdammen in de watergang maakt het probleem alleen maar groter, ondanks dat het gebied wordt uitgebreid.
Verontreiniging van het water: dit zorgt voor een slechte kwaliteit van habitattypen en leidt tot verslechtering van het leefgebied. De bronnen van verontreiniging liggen vooral buiten het Natura 2000-gebied.
- Verstoring: verstoring vormt met name voor Habitatrichtlijn- en Vogelrichtlijnsoorten een groot knelpunt. Deze verstoring treedt op door bijvoorbeeld recreatie of scheepvaart. Daarbij is er een gebrek aan (mogelijkheden voor) handhaving.

In de hiernavolgende paragrafen treft u een opsomming aan van de bedreigingen, knelpunten en risico's voor respectievelijk de habitattypen, Habitatrichtlijnsoorten en Vogelrichtlijnsoorten.

3.5.1 Habitattypen

Voor specifieke habitattypen gelden de volgende bedreigingen en knelpunten:
- Verontreiniging: voor de habitattypen H1110B, H1130, H1140B en H1330A is verontreiniging een knelpunt. In de Westerschelde & Saeftinghe treden overschrijdingen op van normen van verontreinigingen van verschillende categorieën chemische stoffen zoals: bestrijdingsmiddelen, PFAS, metalen, organische verbindingen en Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen (PAK's). Voor de aanwezigheid hiervan zijn verschillende verklaringen, zoals: de oorsprong van de verontreinigingen (landbouw, lozingen, natuurlijke aanwezigheid), de transportroute en -medium (via water of lucht) en de geschiedenis van de probleemstoffen.
- Verstarring en versteiling: voor estuaria (H1130), zilte pionierbegroeiingen - zeekraal (H1310A) en Schorren en zilte graslanden – buitendijks (H1130A). De gevolgen hiervan zijn:
  - Op sommige locaties vindt een gebrek aan erosie en daarmee verjonging van vegetatie plaats.
  - Op andere locaties vindt juist een overmaat aan erosie plaats.
  - Een beperkte aanwezigheid van geleidelijke overgangen.
- Afname diadrome vissen (Diadrome vissen zijn vissen die regelmatige migreren tussen zout en zoet water): voor estuaria (H1130). Het aantal diadrome vissen neemt af en de kwaliteit van het leefgebied van deze vissen is matig (zie ook knelpunten bij fint, zeeprik en rivierprik). De aanwezigheid van (leefgebied) van diadrome vissen is een kwaliteitskenmerk van dit habitattype. Dit duidt dus ook op een matige kwaliteit van het habitattype.
- Te weinig kokkels en mosselbanken: voor estuaria (H1130). De kokkels en mosselbanken zijn van belang voor structuurvormende elementen.
- Onnatuurlijke overgangen tussen zoet- en zoutwater: voor estuaria (H1130). Deze veelal harde scheiding kan bijvoorbeeld ontstaan in periodes dat helemaal geen water wordt geloosd. Tevens is de overgang vaak niet of maar eenzijdig passeerbaar is voor organismen.
- Invasieve exoten: voor het habitattype estuaria (H1130). Invasieve exoten in de Westerschelde zijn de afgelopen jaren toegenomen, bijvoorbeeld de Amerikaanse boormossel en de Filipijnse tapijtschelp.

- Beperkte aanwezigheid natuurlijk duinsysteem: voor zilte pionierbegroeiingen - zeevetmuur (H1310B), embryonale duinen (H2110), witte duinen (H2121) en grijze duinen - kalkrijk (H2130A), vochtige duinvalleien - kalkrijk (H2190B). Met uitzondering van de westkust van Zeeuws-Vlaanderen zijn de duinhabitattypen binnen het gebied relicten of het gevolg van onnatuurlijke situaties door menselijk ingrijpen. Door de beperkte omvang en/of het gebrek aan natuurlijke processen zijn deze locaties niet geschikt om duinecosystemen van goede omvang en kwaliteit te ontwikkelen.
- Beperkte aanwezigheid typische soort, kwaliteit habitattype matig: voor zilte pionierbegroeiingen (H1310B), schorren en zilte graslanden – binnendijks (H1330B), vochtige duinvalleien – kalkrijk (H2190B) en grijze duinen – kalkrijk (H2130A). De aanwezigheid van typische soorten is een kwaliteitseis voor dit habitattype. Een beperkte aanwezigheid geeft dus een beperkte kwaliteit van het habitattype aan. De oorzaak van de beperkte aanwezigheid is niet direct onderzocht, maar hangt waarschijnlijk samen met de andere knelpunten in voorgaande en hiernavolgende bullets die voor deze habitattypen spelen.
- Afwezigheid van klein slijkgras: voor slijkgrasvelden (H1320). Door de snellere groei en sterke laterale expansie van Engels slijkgras is de typerende soort voor H1320, klein slijkgras, al decennia geleden verdrongen. Dit is al gebeurd voor aanwijzing van het Natura 2000-gebied.
- Weinig verjonging: voor schorren en zilte graslanden - buitendijks (H1330A). Dit wordt (mogelijk) veroorzaakt door een gebrek aan overstromingsdynamiek door verstarring, een te hoge voedselrijkdom van de bodem en gebrek aan begrazing.
- Oververtegenwoordiging van hoog schor: voor schorren en zilte graslanden – buitendijks (H1330A). Dit wordt (mogelijk) veroorzaakt door een gebrek aan overstromingsdynamiek door verstarring, een te hoge voedselrijkdom van de bodem en gebrek aan begrazing.
- Onvoldoende structuurvariatie: voor schorren en zilte graslanden - buitendijks (H1330A). Dit wordt (mogelijk) veroorzaakt door een gebrek aan overstromingsdynamiek door verstarring, een te hoge voedselrijkdom van de bodem en gebrek aan begrazing.
- Versnippering en/of beperkte omvang van het habitattype: voor embryonale duinen (H2110), witte duinen (H2121) en grijze duinen - kalkrijk (H2130A). De habitattypen komen momenteel met kleine oppervlaktes en versnipperd voor in de Westerschelde. De oppervlakten voldoen niet aan de functionele omvang zoals voorgeschreven in het profieldocument. Gezien het ontbreken van grotere duingebieden is uitbreiding ten behoeve van kwaliteitsverbetering onwaarschijnlijk. Een duurzaam behoud van het habitattype lijkt hiermee niet mogelijk. De omvang van het habitattype witte duinen voldoet niet aan de functionele omvang (de minimale omvang van een habitattype om goed en natuurlijk te kunnen functioneren).
- Betreding door mensen en voertuigen en gebrek aan rust voor strandplevier: voor embryonale duinen (H2110). Grootschalige betreding belemmert de ontwikkeling van het habitattype. Strandplevier is een typische soort van het habitattype. Verstoring van strandplevier heeft dus een negatieve invloed op de kwaliteit van het habitattype.
- Verzuring, vermesting, verstruweling en overbelasting door stikstof: voor witte duinen (H2121), grijze duinen - kalkrijk (H2130A)

en vochtige duinvalleien - kalkrijk (H2190B). Door vastlegging van de duinen en door de gevolgen van atmosferische stikstofdepositie zijn de bodemomstandigheden ten dele niet optimaal en treedt er verzuring, vermesting en verstruweling op. Mogelijk speelt dit probleem ook bij schorren en zilte graslanden – binnendijks (H1330B), maar het effect hier is niet in beeld.
- Afname aantal konijnen: voor grijze duinen -kalkrijk (H2130A). Dit habitattype is afhankelijk van begrazing door konijnen. Het aantal konijnen is na 1990 sterk afgenomen.

Ten aanzien van de habitattypen slik- en zandplaten (Noordzeekustzone) (H1140B) en duindoornstruwelen (H2160) ontbreekt informatie om te bepalen of andere knelpunten een rol spelen bij het behalen van de doelen.

3.5.2 Habitatrichtlijnsoorten

Voor de Habitatrichtlijnsoorten gelden de volgende bedreigingen en knelpunten:
- Verzuring en successie door stikstofdepositie: voor nauwe korfslak (H1014) en groenknolorchis (H1903).
- Verbossing: voor nauwe korfslak (H1014).
- Uitbreiding van bosbraam: voor nauwe korfslak (H1014). Hierdoor verdwijnt gevarieerd struweel en kruidenruigte.
- Zandsuppleties voor kustverdedigingsprojecten: voor nauwe korfslak (H1014). De slak en het leefgebied kan door het zand bedolven raken.
- Regulier beheer: voor nauwe korfslak (H1014). Regulier beheer dat wordt uitgevoerd voor onderhoud of bijvoorbeeld herstel grijze duinen (kalkrijk) kan een negatief effect hebben op (leefgebied van) nauwe korfslak. Zo raakt het leefgebied bijvoorbeeld bedolven door het verwerken van zand of grond voor onderhoud van paden en door het klepelen van sleedoornstruweel.
- Watervervuiling: voor zeeprik (H1095), rivierprik (H1099), fint (H1103) en bruinvis (H1351). De aanwezigheid van verontreinigende stoffen kan schadelijk zijn voor de gezondheid en kan reproductie beïnvloeden. Voor grijze zeehond (H1364) en gewone zeehond (H1365) is dit ook een drukfactor, maar omdat de doelen van deze soorten behaald worden is het geen knelpunt.
- Migratiebarrières: voor zeeprik (H1095), rivierprik (H1099) en fint (H1103). De aanwezigheid van migratiebarrières in bovenstroomse delen van de Schelde is een extern knelpunt dat doorwerkt op de populatie die migreert door de Westerschelde. Voorbeelden van barrières zijn dammen, stuwen en sluizen. Binnen de Natura 2000-begrenzing vormt de Bathse spuisluis mogelijk ook een migratiebarrière voor het bereiken van de zoete paaigebieden.
- Bijvangst bij visserij: voor fint (H1103) en bruinvis (H1351). Bijvangst van de fint en bruinvis in de Westerschelde heeft een negatief effect op de populatieomvang van deze soorten.
- Verstoring: voor bruinvis (H1351). Door een toenemende scheepvaartintensiteit. Voor grijze zeehond (H1364) en gewone zeehond (H1365) is dit ook een bedreiging, maar omdat de doelen van deze soorten behaald worden is het geen knelpunt.
- Verdroging: voor groenknolorchis (H1903). Door verdroging verandert de verspreiding van de groenknolorchis.

- Geen onderdeel van een natuurlijk duinsysteem: groenknolorchis (H1903). De groeiplaats van de groenknolorchis betreft een afgraving en geen natuurlijk duinsysteem. Daardoor moet het leefgebied met beheer in stand gehouden worden.
- Lage voedselbeschikbaarheid door verontreiniging en visserij: dit is een drukfactor voor grijze zeehond (H1364). Omdat de instandhoudingsdoelstellingen van deze soort behaald worden is dit geen knelpunt.

Ten aanzien van de habitatrichtlijnsoort bruinvis (H1351) ontbreekt informatie om te bepalen of andere knelpunten een rol spelen bij het behalen van de doelen.

3.5.3 Broedvogels

Voor de broedvogels zijn de volgende bedreigingen en knelpunten van toepassing:

- Verandering in bodemligging en versteiling plaatranden buitendijks: voor grote stern (A191), visdief (A193), dwergstern (A195), kluut (A132), bontbekplevier (A137) en strandplevier (A138). Deze verandering wordt veroorzaakt door de verdieping van de vaargeul en autonome ontwikkelingen in en rondom de Westerschelde. Het gevolg hiervan is een afname aan geschikt broed- en foerageerbiotoop en voorkomt dat nieuwe broedbiotoop van nature ontstaat.
- Verruiging en (vegetatie)successie: voor grote stern (A191), visdief (A193), dwergstern (A195), kluut (A132), bontbekplevier (A137) en strandplevier (A138). Dit knelpunt wordt veroorzaakt door vermesting, plaatselijke lage dynamiek en verkeerd beheer en speelt binnen- en buitendijks. Hierdoor neemt het geschikt broed- en foerageerbiotoop af.
- Predatie en concurrentie: voor grote stern (A191), visdief (A193), dwergstern (A195), kluut (A132), bontbekplevier (A137), strandplevier (A138) en bruine kiekendief (A081). Op veel plekken in de Westerschelde vindt predatie door grondpredatoren (zoals vos en bruine rat) op eieren en juvenielen plaats. Ook is predatie door en concurrentie met grote meeuwensoorten een knelpunt voor de soort. Dit knelpunt speelt binnen- en buitendijks.
- Verstoring: voor grote stern (A191), visdief (A193), dwergstern (A195), kluut (A132), bontbekplevier (A137) en strandplevier (A138). De verstoring wordt veroorzaakt door recreatie langs (onder meer) dijken en stranden. Dit speelt binnen- en buitendijks.
- Verontreiniging: voor grote stern (A191), visdief (A193), dwergstern (A195), kluut (A132), bontbekplevier (A137) en strandplevier (A138). In eieren van visdief zijn te hoge concentraties van PFAS en Seleen gemeten. Aangenomen wordt dat dit ook bij andere vogels het geval is. Het is echter onbekend of en in welke mate waterverontreiniging in Westerschelde & Saeftinghe effect heeft op de broedvogels, en welke stoffen daar (het meest) voor verantwoordelijk zijn.
- Verdroging: voor grote stern (A191), visdief (A193), dwergstern (A195), kluut (A132), bontbekplevier (A137) en strandplevier (A138). Door binnendijkse verdroging neemt het geschikt broed- en foerageerbiotoop af.

Over de blauwborst (A272) zijn te weinig data beschikbaar om knelpunten te formuleren.

Naast de hiervoor genoemde knelpunten speelt ook een aantal risico's, namelijk: vogelgriep en weersextremen door klimaatverandering. Extreme droogte kan leiden tot het uitdrogen van broedlocaties, waardoor voedselbeschikbaarheid kan afnemen en broedeilanden begaanbaar worden door grondpredatoren. In stormachtige periodes kunnen hoge waterstanden tijdens het broedseizoen er juist voor zorgen dat nesten worden overspoeld.

3.5.4 Niet-broedvogels

Voor de niet-broedvogels zijn de volgende bedreigingen en knelpunten van toepassing:

- Afname foerageergebied: voor de grauwe gans (A043). Grauwe gans foerageert in het Verdronken Land van Saeftinghe bij voorkeur op de knollen van heen (ook wel zeebies). De omvang en kwaliteit van de heenvelden is de laatste decennia sterk afgenomen. Door successie en maaiveldverhoging wordt heen verdrongen door riet en zeekweek.
- Verminderde kuikenoverleving: voor de wilde eend (A053). Dit is een landelijk probleem. Wat deze lage overlevingskans veroorzaakt is niet met zekerheid te zeggen, mogelijk spelen predatiedruk en voedselbeschikbaarheid een rol.
- Verstoring: voor alle vogelsoorten binnen de cluster steltlopers. Hieronder vallen de soorten: scholekster (A130), kluut (A132), bontbekplevier (A137), strandplevier (A138), goudplevier (A140), zilverplevier (A141), kievit (A142), kanoet (A143), drieteenstrandloper (A144), bonte strandloper (A149), rosse grutto (A157), wulp (A160), zwarte ruiter (A161), tureluur (A162), groenpootruiter (A164) en steenloper (A169). De verstoring wordt met name veroorzaakt door recreatie, bijvoorbeeld door: kitesurfers, fietsers, wandelaars en honden.
- Verontreiniging: voor alle vogelsoorten binnen de cluster steltlopers. In de Westerschelde is sprake van verontreiniging met PFAS en zware metalen. Er worden onder andere hoge gehaltes PFAS en seleen in visdiefeieren gemeten. Het effect van deze verontreiniging op de vogels is nog niet bekend.

Het bestand van kokkels en mosselen is in de Westerschelde afgenomen. Dit raakt de voedselbeschikbaarheid voor de scholekster en kanoet (beide schelpdiereters). De instandhoudingsdoelstellingen voor deze soorten worden op dit moment behaald, daardoor is dit nu geen knelpunt. Mogelijk kan de lage voedselbeschikbaarheid in de toekomst wel tot een knelpunt leiden.

Naast de hiervoor genoemde knelpunten speelt ook een aantal risico's, namelijk: vogelgriep en weersextremen door klimaatverandering. Extreme droogte en opwarming van water kan leiden tot afname van foerageergebied.

Ook geldt een aantal kennisleemtes. Op een aantal plekken neemt het areaal laagdynamisch intergetijdengebied en bodemfaunabiomassa af. Deze veranderingen hebben mogelijk gevolgen voor de steltlopers. In hoeverre dit tot een negatief effect leidt is onduidelijk. Dit is een kennisleemte. Daarnaast geldt dat voor een aantal niet-broedvogels geen onderzoek is gedaan naar knelpunten. Dit geldt voor de volgende soorten: fuut (A005), middelste zaagbek (A069), smient (A050), wilde eend (A053) en pijlstaart (A054).

Voor een aantal niet-broedvogels zijn naar verwachting geen knelpunten aanwezig in de Westerschelde & Saeftinghe. Dit geldt voor de volgende soorten: kleine zilverreiger (A026), lepelaar (A034), kolgans (A041), bergeend (A048), krakeend (A051), wintertaling (A052), slobeend (A056), zeearend (A075) en slechtvalk (A103).

3.6 Oplossingsrichtingen

Zoals hiervoor beschreven, zijn er verschillende bedreigingen, knelpunten en kennisleemten in de Westerschelde & Saeftinghe aanwezig. Er zijn al veel maatregelen getroffen om dit tegen te gaan. Alsnog worden instandhoudingsdoelstellingen niet gehaald. Om hier verandering in te brengen, zijn dus extra maatregelen nodig. Om tot nieuwe maatregelen te komen, zijn eerst vijf categorieën oplossingsrichtingen geformuleerd, namelijk: systeemherstel, inrichting en beheer, herstel van ruimte en rust, overkoepelende (beleids-)keuzes en onderzoek en monitoring. Hieronder deze oplossingsrichtingen met voorbeelden van mogelijke maatregelen. Deze maatregelen zijn nog niet definitief en mogelijk niet haalbaar of wenselijk.

Systeemherstel:

- *Handhaven meergeulensysteem en vergroten morfodynamiek* om verstarring en versteiling van het gebied tegen te gaan door bijvoorbeeld: vaargeulen te verondiepen, meer dynamiek in het meergeulensysteem toe te staan of optimalisatie van sedimentbeheer en stortlocaties.
- *Meer ruimte: inrichten van nieuwe natuurgebieden* zodat meer ruimte ontstaat om instandhoudingsdoelstellingen te behalen. Dit kan gedaan worden door bijvoorbeeld: ontpolderen en inrichten van nieuwe gebieden, het creëren van een open verbinding tussen de Oosterschelde en de Westerschelde en binnendijkse natuurgebieden opnemen in de Natura 2000-begrenzing.
- *Verbeteren waterkwaliteit* door bijvoorbeeld: beperken van lozingen van afvalstoffen en vervuild water, ook bovenstrooms, handhaven varend ontgassen, stoppen van het gebruik van staalslakken.
- *Binnendijkse verdroging tegengaan* door bijvoorbeeld: probleem- en risicolocaties te identificeren en watertoevoer naar deze locaties te verbeteren.

Inrichting en beheer:

- *Natuurlijk inrichten en beheren van dijken in het gebied* om meer geschikt leefgebied voor vogels te creëren, de connectiviteit van leefgebieden te versterken en de algehele biodiversiteit te vergroten. Door bijvoorbeeld: ecologisch (maai)beheer, duinen voor dijken en het borgen van voldoende rust en ruimte op de dijken.
- *Terugzetten van successie* door beheermaatregelen zoals machinaal onderhoud of beweiding om climaxvegetatie terug te zetten in de successie (climaxvegetatie = vegetatie die ontstaat wanneer men een gebied lange tijd onaangeroerd laat).
- *Inzetten op consistent en deskundig beheer* door langdurig beheer door dezelfde beheerder en in het beheerplan kaders op te nemen waar beheerders aan moeten voldoen.

- *Haven- en industrieterrein natuur inclusief inrichten* door hierover (bijvoorbeeld) criteria op te nemen in het Natura 2000-beheerplan, of afspraken te maken met eigenaren en bevoegde gezagen.
- *Bestrijding invasieve exoten:* binnen de Westerschelde & Saeftinghe zijn zowel op land als in het water diverse invasieve exoten aanwezig. Bestrijding gebeurt voornamelijk door het handmatig verwijderen. Er zijn nog geen grootschalige oplossingen geformuleerd.

Herstel van rust en ruimte:
- *Zonering en toegangsbeperkingen* om natuur en menselijk gebruik van elkaar te scheiden.
- *Verminderen verstoring door recreatie* door bijvoorbeeld begrazing van dijken door recreanten te weren en rust te creëren, het plaatsen van flexrasters rondom broedende plevieren te plaatsen en het beperken van recreatie in en rondom het gebied.
- *Vermindering verstoring door scheepvaart* door bijvoorbeeld strengere afspraken te maken over aantallen en vaartijden van boten, verminderen van scheepvaart en het implementeren van verstoringsverminderende maatregelen uit het Bruinvis beschermingsplan.
- *Tegengaan van predatie* door bijvoorbeeld elektrische rasters te plaatsen, het korthouden van vegetatie zodat geen schuilgelegenheden aanwezig zijn voor grondpredatoren en het bestrijden van predatoren.
- *Zonering en verbinden van leefgebied van nauwe korfslak* door specifieke zones aan te wijzen waar het beheer wordt aangepast voor de nauwe korfslak.

Overkoepelende (beleids-)keuzes:
- *Aanpak van externe knelpunten*: in het gebied is sprake van drukfactoren die deels buiten het gebied moeten worden opgelost, zoals: verontreiniging, leefgebied van trekvissen, klimaatverandering, vogelgriep, exoten, verdroging en vermesting. Deze knelpunten kunnen niet met maatregelen binnen de grenzen van de Westerschelde & Saeftinghe worden opgelost. Agendering van deze knelpunten is nodig op landelijk en internationaal niveau.
- *Handhaving en voorlichting*: momenteel heerst er veel verwarring over wat wel en niet is toegestaan en is handhaving lastig. Mogelijke oplossingsrichtingen hiervoor zijn onder meer: het toegangsbeperkingsbesluit beter uitlegbaar en handhaafbaar maken en het maken van afspraken met lokale bevoegde gezagen.
- *Ruimingsbeleid vogelgriep*: zoals hierboven staat moet voor het tegengaan van vogelgriep moeten op hoger niveau, buiten Westerschelde & Saeftinghe, maatregelen genomen worden. Wel kan binnen Westerschelde & Saeftinghe een beleid ingesteld worden voor het ruimen van vogelgriepgevallen, om de effecten van de vogelgriep en de verspreiding binnen het gebied te verminderen.
- *Regels voor tijdelijke natuur versoepelen*: Bijvoorbeeld door tijdelijke natuur in te richten op braakliggend terrein om de natuur een kwaliteitsimpuls te geven en meer potentiële broedgelegenheid te creëren.

- *Implementatie van het Bruinvisbeschermingsplan*: het implementeren van de maatregelen uit het Bruinvisbeschermingsplan hebben gelet op het grote leefgebied van de bruinvis een grotere effectiviteit dan (alleen) lokale maatregelen in Westerschelde & Saeftinghe dat maar een klein onderdeel is van het grote leefgebied van de populatie.

Onderzoek en monitoring

Een goede beoordeling van het doelbereik is niet in alle gevallen mogelijk door een aantal belangrijke kennisleemtes. Hiervoor moet een onderzoeks- en monitoringprogramma worden uitgevoerd. Voor de Westerschelde wordt al veel gemonitord voor de Kaderrichtlijn Water, Kaderrichtlijn Mariene en de evaluatie van Schelde-estuarium door de Vlaams-Nederlandse Scheldecommissie. Een oplossingsrichting kan zijn om bij het opstellen van het nieuwe beheerplan enkele indicatoren van deze bestaande monitorings-programma's te koppelen aan de Natura 2000-doelen van het gebied om zo een eenduidige interpretatie van alle monitoringsresultaten te krijgen.
Hierna staan de relevante oplossingsrichtingen per habitattype, Habitatrichtlijnsoorten, broedvogels en niet broedvogels opgenomen in verschillende tabellen. De oplossingsrichtingen die voor een specifiek habitattype, Habitatrichtlijnsoorten, broedvogels en niet broedvogels mogelijk relevant zijn, worden aangegeven met een ingevuld/-gekleurd blokje (in groen).

Tabel 10 Relevante oplossingsrichtingen voor de verschillende habitattypen in de Westerschelde & Saeftinghe. Relevant = groen; niet relevant = wit

	Oplossingsmaatregelen																												
Habitattype	***Systeemherstel:***	*Handhaven en uitbreiden meergeulensysteem*	*Inrichten nieuwe natuurgebieden*	*Verbeteren waterkwaliteit*	*Binnendijkse verdroging tegengaan*	***Inrichting en beheer***	*Natuurlijke inrichting dijken t.b.v. konijnen*	*Terugzetten van successie*	*Inzetten op consistent en deskundig beheer*	*Haven en industrieterrein natuur incl. inrichten*	*Bestrijden invasieve exoten*	***Hertsel van rust en ruimte***	*Zonering en toegangsbeperking*	*Verminderen verstoring door recreatie*	*Vermindering verstoring door scheepvaart*	*Predatie tegengaan t.b.v. konijnen*	*Zonering en verbinden leefgebied nauwe korfslak*	***Overkoepelende (beleids)keuzes***	*Aanpak externe knelpunten*	*Handhaving en voorlichting*	*Ruimingsbeleidg vogelgriep*	*Regels voor tijdelijke natuur versoepelen*	*Implementatie van het bruinvisbeschermingsplan*	***Onderzoek en monitoring***	*onderzoek en monitoring*	*Oplossen knelpunten en bereikbaarheid paaigebieden trekvissen*	*Visie duingebieden*	
H1110B Permanent overstroomde zandbanken (Noordzeekustzone)		■	■	■					■		■							■	■					■	■			
H1130 Estuaria		■	■	■					■		■							■	■					■	■			
H1140B Slik- en zandplaten (Noordzee-kustzone)		■	■	■					■		■							■	■					■				
H1310A Zilte pionier begroeiingen (zeekraal)		■	■	■				■	■		■							■	■					■				
H1320 Slijkgrasvelden		■	■	■				■	■		■							■	■					■				
H1330A Schorren en zilte graslanden (buitendijks)		■	■	■				■	■		■							■	■					■				
H1330B Schorren en zilte graslanden (binnendijks)			■					■	■		■							■						■				
H2110 Embryonale duinen			■					■	■		■		■					■	■					■			■		
H2121 Witte duinen			■					■	■		■							■						■			■		
H2130A Grijze duinen (kalkrijk)			■				■	■	■		■				■			■						■			■		
H2160 Duindoornstruwelen			■					■	■		■					■		■						■			■		
H2190B Vochtige duinvalleien (kalkrijk)			■		■			■	■		■							■						■			■		

Tabel 11 Relevante oplossingsrichtingen voor de verschillende Habitatrichtlijnsoorten in de Westerschelde & Saeftinghe. Relevant = groen; niet relevant = wit

	Oplossingsmaatregelen																														
Habitatrichtlijnsoorten	***Systeemherstel:***	*Handhaven en uitbreiden meergeulensysteem*	*Inrichten nieuwe natuurgebieden*	*Verbeteren waterkwaliteit*	*Binnendijkse verdroging tegengaan*	***Inrichting en beheer***	*Natuurlijke inrichting dijken t.b.v. konijnen*	*Terugzetten van successie*	*Inzetten op consistent en deskundig beheer*	*Haven en industrieterrein natuur incl. inrichten*	*Wegnemen van migratiebarries*	*Bestrijden invasieve exoten*	***Hertsel van rust en ruimte***	*Zonering en toegangsbeperking*	*Verminderen verstoring door recreatie*	*Vermindering verstoring door scheepvaart*	*Predatie tegengaan t.b.v. konijnen*	*Zonering en verbinden leefgebied nauwe korfslak*	***Overkoepelende beleidskeuzes***	*Aanpak externe knelpunten*	*Handhaving en voorlichting*	*Ruimingsbeleidg vogelgriep*	*Regels voor tijdelijke natuur versoepelen*	*Visie duingebied*	*Verminderen visserijdruk*	*Implementatie van het bruinvisbeschermingsplan*	***Onderzoek en monitoring***	*Onderzoek en monitoring*				
H1014 Nauwe korfslak		■	■					■	■									■		■	■			■							
H1095 Zeeprik		■	■	■							■									■	■										
H1099 Rivierprik		■	■	■							■									■	■										
H1103 Fint		■	■	■							■									■	■					■					
H1351 Bruinvis		■	■	■										■		■				■	■					■	■			■	
H1364 Grijze zeehond		■	■	■										■	■	■				■	■					■				■	
H1365 Gewone zeehond		■	■	■										■	■	■				■	■					■				■	
H1903 Groenknolorchis		■	■		■				■											■	■			■							

Tabel 12 Relevante oplossingsrichtingen voor de verschillende Vogelrichtlijnsoorten (broedvogels) in de Westerschelde & Saeftinghe. Relevant = groen; niet relevant = wit

Oplossingsmaatregelen																														
Broedvogels		**Systeemherstel:**	Handhaven en uitbreiden meergeulensysteem	Inrichten nieuwe natuurgebieden	Verbeteren waterkwaliteit	Binnendijkse verdroging tegengaan	**Inrichting en beheer**	Natuurlijke inrichting dijken	Terugzetten van successie	Inzetten op consistent en deskundig beheer	Haven en industrieterrein natuur incl. inrichten	Wegnemen van migratiebarrieres	Bestrijden invasieve exoten	**Hertsel van rust en ruimte**	Zonering en toegangsbeperking	Verminderen verstoring door recreatie	Vermindering verstoring door scheepvaart	Predatie tegengaan	Zonering en verbinden leefgebied nauwe korfsla	**Overkoepelende beleidskeuzes**	Aanpak externe knelpunten	Handhaving en voorlichting	Ruimingsbeleidg vogelgriep	Regels voor tijdelijke natuur versoepelen	Visie fuingebieden	Verminderen van visserijdruk	Implementatie van het bruinvisbeschermingsplan	**Onderzoek en monitoring**	Onderzoek en monitoring	
Moerasbroedvogels																														
A081 Bruine kiekendief, A272 Blauwborst																														
Kustbroedvogels																														
A132 Kluut, A137 Bontbekplevier, A138 Strandplevier, A176 Zwartkopmeeuw, A191 Grote Stern, A193 Visdief, A195 Dwergstern																														

Tabel 13 Relevante oplossingsrichtingen voor de verschillende Vogelrichtlijnsoorten (niet-broedvogels) in de Westerschelde & Saeftinghe. Relevant = groen; niet relevant = wit

	Oplossingsmaatregelen																													
Niet Broedvogels	**Systeemherstel:**	Handhaven en uitbreiden meergeulensysteem	Inrichten nieuwe natuurgebieden	Verbeteren waterkwaliteit	Binnendijkse verdroging tegengaan	**Inrichting en beheer**	Natuurlijke inrichting dijken	Terugzetten van successie	Inzetten op consistent en deskundig beheer	Wegnemen van migratiebarrieres	Haven en industrieterrein natuur incl. inrichten	Bestrijden invasieve exoten	**Hertsel van rust en ruimte**	Zonering en toegangsbeperking	Verminderen verstoring door recreatie	Vermindering verstoring door scheepvaart	Predatie tegengaan	Zonering en verbinden leefgebied nauwe korfslak	**Overkoepelende beleidskeuzes**	Aanpak externe knelpunten	Handhaving en voorlichting	Ruimingsbeleidg vogelgriep	Regels voor tijdelijke natuur versoepelen	Visie duingebieden	V3erminderen van visserijdruk	Implementatie van het bruinvisbeschermingsplan	**Onderzoek en monitoring**	onderzoek en monitoring			
Viseters																														
A005 Fuut, A026 Kleine zilverreiger, A034 Lepelaar, A069 Middelste zaagbek																														
Eenden en ganzen																														
A041 Kolgans, A043 Grauwe gans, A048 Bergeend, A050 Smient, A051 Krakeend, A052 Wintertaling, A053 Wilde eend, A054 Pijlstaart, A056 Slobeend																														
Roofvogels																														
A075 Zeearend, A103 Slechtvalk																														
Steltlopers																														
A130 Scholeksters, A132 Kluut, A137 Bontbekplezier, A138 Strandplevier, A140 Goudplevier, A141 Zilverplevier, A142 Kievit, A143 Kanoet, A144 Drieteenstrandloper,A149 Bonte stranloper, A157 Rosse grutto, Wulp, A161 Zwarte ruiter, A162 Tureluur, A164 Groenppotruiter, A169 Steenloper																														

3.7 Herstelopgaven Natura 2000-gebieden

Los van de instandhoudingsdoelstellingen voor de Westerschelde, bestaat er een bredere herstelopgave voor beschermde habitattypen en soorten op basis van de Verordening Natuurherstel (Verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende natuurherstel, COM(2002) 304). Deze verordening wordt in Nederland ook wel aangehaald als de Natuurherstelwet. Volledige titel is: 'Verordening (EU) 2024/1991 van het Europees Parlement en de Raad van 24 juni 2024 inzake natuurherstel en tot wijziging van Verordening (EU) 2022/869' (Zie ook: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=OJ:L_202401991).

Het doel van deze verordening is (samenvattend) het bijdragen aan een duurzaam herstel van de biodiversiteit en de veerkracht van natuur in land- en zeegebieden van de Europese Unie door ecosystemen te herstellen. Om dit doel te bereiken bevat de Natuurherstelverordening streefdoelen voor verschillende ecosystemen gekoppeld aan beschermde habitattypen en soorten. De lidstaten moeten herstelmaatregelen treffen die nodig zijn om de gebieden van aangewezen habitattypen en soorten in een goede toestand te brengen.

Ten behoeve van het behalen van de streefdoelen in de Natuurherstel-verordening moeten lidstaten nationale herstelplannen met herstel-maatregelen opstellen en uitvoeren. Bij het opstellen van deze plannen moeten lidstaten rekening houden met de instandhoudings-maatregelen voor Natura 2000-gebieden. Dit brengt voor Nederland de wettelijke verplichting met zich mee om herstelmaatregelen te treffen die nodig zijn om de niet in goede toestand verkerende oppervlaktes van de aangewezen habitattypen te verbeteren, met als doel om deze in een goede toestand te brengen. Deze habitattypen staan in bijlage I en/of II van de Natuurherstelverordening.

De maatregelen die in de Natura 2000-beheerplannen opgenomen gaan worden, zijn gericht op het realiseren van volledig doelbereik in 2050. Aangezien het nieuwe beheerplan in beginsel een werkingsduur van zes jaar heeft en hierbinnen niet alle instandhoudingsdoelstellingen kunnen worden behaald, wordt voor het samenstellen van het uiteindelijke voorkeursalternatief (VKA) in het MER gewerkt met de volgende basisambitie:

- Het zo snel mogelijk nemen van maatregelen om te voldoen aan de behoudsdoelstellingen (stand van zaken ten tijde van aanwijzing);
- Dat in 2030 maatregelen getroffen worden om ten minste 30% van het oppervlak – van habitats die niet in gunstige toestand verkeren – in goede toestand te brengen en om ten minste 30 % van de eventueel benodigde extra oppervlakte voor uitbreiding te realiseren en tevens om een gunstige kwaliteit en kwantiteit van de leefgebieden van richtlijnsoorten te bereiken;
- Het geven van een doorkijk naar 60% in 2040 en 90% in 2050.

Bij deze basisambitie geldt:

- Het tijdpad en de percentages zijn gebaseerd op de Natuurherstelverordening;

- Wat ‘zo snel mogelijk’ inhoudt, dat kan per Natura 2000-gebied verschillen en wordt daarom verder uitgewerkt in het MER van het gebied;
- Als het zinvol is om in het MER een alternatief maatregelpakket te onderzoeken dat minder doelbereik heeft, dan zal in het MER worden onderbouwd waarom dat alternatief is meegenomen;
- Nieuwe ontwikkelingen ten aanzien van Natura 2000-doelstellingen of het Natuurplan, dat wordt opgesteld door het ministerie van LVVN, kunnen leiden tot het tussentijds bijstellen van de basisambitie.

Deze verplichtingen bevatten een belangrijke context waarin het Natura 2000-beheerplan wordt geactualiseerd. Mogelijk dat de maatregelen eveneens kunnen bijdragen aan het behalen van deze verplichtingen. Of dat de verplichtingen kunnen worden gebruikt om het ambitieniveau van de maatregelen te bepalen.

4. Uitgangspunten MER

In dit hoofdstuk staan de uitgangspunten voor het MER beschreven. Deze uitgangspunten vormen het vertrekpunt voor het beoordelen van de te onderzoeken maatregelen.

4.1 Relevante wet- en regelgeving en beleidskaders

Op verschillende niveaus zijn er beleidskaders en wet- en regelgeving relevant voor de maatregelen in het Natura 2000-beheerplan. In het MER wordt uiteengezet of de maatregelen kunnen voldoen aan de randvoorwaarden die hieruit voortvloeien. Hierna volgt een opsomming van de relevante wet- en regelgeving en beleidskaders.

Internationaal en Europees niveau:
- Vogelrichtlijn.
- Habitatrichtlijn.
- Natuurherstelverordening (Natuurherstelwet).
- Kaderrichtlijn Water.
- Kaderrichtlijn Mariene Strategie.
- Conventie van Ramsar.

Nationaal niveau:
- Omgevingswet.
- Besluit kwaliteit Leefomgeving.
- Besluit Activiteiten Leefomgeving.
- Omgevingsbesluit.
- Nationale Omgevingsvisie.
- Programma Noordzee 2022-2027.
- Nationaal Water Programma 2022-2027.
- Natuurherstelplan (indien gereed, op te stellen voor sept 2026)
- Scheldeverdragen: Samenwerking tussen Nederland en Vlaanderen voor het beheer van de Schelde.
- Ontwikkelingsschets 2010: Een reeks afspraken tussen Nederland en Vlaanderen om natuurontwikkeling en havenuitbreiding te combineren in de regio Westerschelde.

Provinciaal niveau:
- Zeeuwse Omgevingsvisie.
- Omgevingsverordening Zeeland.
- Natuurbeheerplan Zeeland 2025.
- Cultuurhistorische kaart Zeeland.
- Programma Landelijk Gebied Provincie Zeeland.
- Ruimtelijk Arrangement Zeeland
- Zeeland 2050, Bouwen aan de delta van de toekomst, Startdocument april 2025.
- Waterschapsbeheerprogramma 2022-2027 (of een nieuwere versie).
- Waterschapsverordening Waterschap Scheldestromen.

Gemeentelijk niveau:
- Omgevingsvisie Vlissingen 2040 – Vlissingen in balans; Blik op de toekomst, Strategische visie 2040, gemeente Vlissingen (juli 2021).

- Strategisch Kompas, gemeente Kapelle (2019). Gemeente Kapelle gaat het Strategisch Kompas uit 2019 als basis gebruiken voor de nieuwe omgevingsvisie. De gemeente werkt daar nu aan.
- Omgevingsvisie Borsele. Vastgesteld op 5 oktober 2023, zie https://omgevingsvisie.borsele.nl/
- Strategische visie Reimerswaal – Koers 2040.
- Structuurvisie gemeente Terneuzen 2025.
- Omgevingsvisie Veere 2047.
- Walcherse archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart.
- Eventueel Omgevingsvisie gemeente Hulst. De gemeente Hulst werkt momenteel aan een nieuwe omgevingsvisie. Deze is naar verwachting op 1 januari 2027 klaar. Relevant tijdens het opstellen van het MER zijn wellicht het tijdelijke omgevingsplan en de huidige bestemmingsplannen, verordeningen en beleidsregels.
- Eventueel Omgevingsvisie gemeente Sluis. Ook de gemeente Sluis werkt momenteel aan een nieuwe omgevingsvisie. Deze is naar verwachting 1 januari 2027 klaar.

Het Belgische deel van de Westerschelde staat bekend als Zeeschelde en vormt ook een Natura 2000-gebied. Eventuele relevante Belgische wet- en regelgeving en beleidskader zijn:

- Verdrag van de Schelde: Samenwerking tussen Nederland en Vlaanderen voor het beheer van de Schelde.
- Ontwikkelingsschets 2010: Een reeks afspraken tussen Nederland en Vlaanderen om natuurontwikkeling en havenuitbreiding te combineren in de regio Westerschelde.
- Sigmaplan: Het Sigmaplan is een Vlaams beleidsplan voor waterbeheer en overstromingsbeveiliging. Het heeft ook een sterke focus op natuurherstel in estuaria zoals de Westerschelde. Binnen het Sigmaplan worden gebieden zoals Saeftinghe ingezet voor het combineren van overstromingsveiligheid en natuurontwikkeling.

4.2 Plan- en studiegebied

Het plangebied betreft het Natura 2000-gebied Westerschelde en Saeftinghe, zoals weergegeven in Figuur 1. Het studiegebied betreft het gebied waarvoor de milieueffecten worden beoordeeld. Doordat de milieueffecten kunnen reiken over de grenzen van het plangebied, is het studiegebied voor de meeste effecten ruimer dan het plangebied. Hoe groot het studiegebied is, kan per milieuaspect verschillen.

4.3 Referentiesituatie voor milieugevolgen

In het MER is de referentiesituatie de situatie die in de toekomst ontstaat als het plan niet wordt gerealiseerd, maar andere ontwikkelingen wel. Daarmee bestaat de referentiesituatie uit de huidige situatie en autonome ontwikkelingen. Dit betreft dus de toekomstige situatie waarbij het voornemen niet wordt gerealiseerd, maar andere (autonome) ontwikkelingen wel. In de opvolgende subparagrafen staan de huidige situatie en de relevante autonome ontwikkelingen voor het MER uitgelegd.

De referentiesituatie voor het plan-MER is een andere referentiesituatie dan de referentiesituatie die wordt gehanteerd voor Natura 2000-doelstellingen. De referentiedatum (en -situatie) voor doelbereik van de Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen is juridisch gezien het moment van aanmelding van het gebied onder de Vogel- en/of Habitatrichtlijn. Als

tussen het moment van plaatsen op de communautaire lijst voor de Habitatrichtlijn en de aanwijzing in het kader van de Vogelrichtlijn enerzijds en aanwijzing van het Natura 2000-gebied verslechtering heeft plaatsgevonden, dan is in het aanwijzingsbesluit opgenomen dat herstel moet plaatsvinden. Voor de Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen in Nederlandse Natura 2000-gebieden wordt is het aanwijzingsbesluit dus de referentiedatum (en -situatie). Voor Westerschelde & Saeftinghe is deze datum 8 december 2009 (Aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe (Programmadirectie Natura 2000 | PDN/2009-122). Daarbij geldt ook dat daar waar er al getallen in het aanwijzingsbesluit staan genoemd, dat die getallen dan leidend zijn. Voor vogels gelden dus de aantallen die in de aanwijzingsbesluiten staan als referentie. De natuurkwaliteit en -oppervlakte op de referentiedatum van Natura 2000 wordt gebruikt om te kunnen bepalen of de instandhoudingsdoelstellingen voor een gebied worden behaald. Deze verschillende begrippen (referentiesituatie en -datum voor plan-MER en referentiesituatie en -datum voor doelbereik Natura 2000) moeten van elkaar onderscheiden worden.

4.3.1 Zichtjaar

Als zichtjaar, het jaar waarvoor in het plan-MER effecten worden bepaald, geldt 2034. Dit is het moment waarop het nieuwe Natura 2000-beheerplan afloopt (2028+6 jaar). Rijkswaterstaat gaat ervan uit dat in dat jaar de meeste maatregelen in het Natura 2000-beheerplan zijn uitgevoerd. Het kan zijn dat sommige maatregelen pas over een langere termijn uitgevoerd kunnen worden of tot effecten zullen leiden. Ook voor die maatregelen wordt, om toch de effecten te kunnen beschrijven, uitgegaan van het fictief uitvoeren ervan in 2034. Daarmee maken de autonome ontwikkelingen die tot en met 2034 plaatsvinden onderdeel uit van de referentiesituatie.

4.3.2 Huidige situatie

De huidige situatie is de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied. Paragraaf 3.3 geeft inzicht in de huidige situatie ten aanzien van de instandhoudingsdoelstellingen.

Activiteiten die in de huidige situatie plaatsvinden in de Westerschelde & Saeftinghe zijn:

- Aanwezigheid en gebruik van bedrijventerreinen, havens, kades en scheepswerven;
- Aanwezigheid, beheer en onderhoud jachthavens, winterberging en hellingen;
- Aanwezigheid, beheer en onderhoud van hoogspanningsmasten en elektriciteitsleidingen;
- Agrarisch gebruik regionale en primaire waterkeringen;
- Ankergebieden schepen;
- Baggeren en storten;
- Beheer en onderhoud aan kunstwerken, glooiingen, kades, oevers, vooroevers, (recreatieve) voorzieningen, natuur- en recreatieterreinen en vaarwegmarkering;
- Beroepsscheepsvaart;
- Bestaande windturbines;
- Drones;
- Gebruik hovercraft;
- Inspecties waterkering en objecten van Rijkswaterstaat;

- Kleinschalige oefeningen calamiteitenbestrijding van reddingsmaatschappijen en -brigades;
- Kokkelkweek;
- Land- en tuinbouwkundig gebruik buiten begrenzing;
- Lozingen;
- Luchtvaart: burgerluchtvaart, recreatief vliegverkeer, militaire vliegactiviteiten en inspectie en monitoringsvluchten van overheden;
- Militaire oefeningen;
- Muskusrattenbestrijding;
- Onderhoud recreatiestranden in de vorm van suppleties en afvalreiniging;
- Onderhoud vaargeul van de Wielingen;
- Onderzoek en monitoring ten behoeve van de overheid en terrein beherende natuurbeschermingsorganisaties;
- Paviljoenen;
- Recreatie: bestaande uit recreatievaart, zoals: motorboten (>20 km/u en <20 km/u) en waterskiën, recreatie op water en op platen, recreatieve activiteiten, zoals: excursies terreinbeheerders en vogelkijkhutten, verblijfrecreatie buiten de begrenzing, sportvisserij, watersport en waterrecreatie;
- Regulier (dijk)beheer en onderhoud van de waterkeringen, het watersysteem en de kunstwerken door het waterschap;
- Restaurants;
- Schelpenwinning;
- Vaarverbinding Vlissingen-Breskens;
- Verkeer op verharde wegen;
- Visserij: onder meer handmatig spitten-zee-aas, visserij met vaste vistuigen, kokkelvisserij, sleepnetvisserij, lijnvisserij vanaf een boot en oogsten zeegroenten;
- Vliegers;
- Zeezand- en grindoverslag;
- Cultuurhistorisch relevante getijdehavens;
- Koelwaterbron.

4.3.3 Autonome ontwikkelingen

De autonome ontwikkelingen zijn ontwikkelingen die zeker gaan plaatsvinden, omdat er over is besloten en/of omdat het zekere trends behelst die gaan plaatsvinden.

Mogelijke relevante autonome ontwikkelingen zijn:

- Klimaatverandering (KNMI-klimaatscenario's). Bijvoorbeeld: extreme droogte kan leiden tot het uitdrogen van broedlocaties, waardoor voedselbeschikbaarheid kan afnemen en broedeilanden begaanbaar worden door grondpredatoren. In stormachtige periodes kunnen hoge waterstanden tijdens het broedseizoen er juist voor zorgen dat nesten worden overspoeld.
- Invloed stijging watertemperatuur. Oorzaak hiervan is klimaatverandering. Dit heeft een direct gevolg voor flora en fauna in het Natura 2000-gebied.
- Vlaamse klimaatstrategie: klimaatadaptatie zoals omgaan met zeespiegelstijging en getijdenwerking en CO2-reductie zijn ook relevant voor het Nederlandse Natura 2000-gebied Westerschelde.

- Het gebiedsontwikkeling project ‘Grenspark Groot Saeftinghe’ langs de linkeroever van de Zeeschelde en Westerschelde in opdracht van de provincie Oost-Vlaanderen.

5. Plan van Aanpak voor het MER

Dit hoofdstuk beschrijft de oplossingsrichtingen die in het plan-MER worden onderzocht. Daarbij wordt eerst ingegaan op het proces. Vervolgens wordt ingegaan op het bepalen van de alternatieven.

5.1 Totstandkoming alternatieven

In het opvolgende Natura 2000-beheerplan komen (beheer)maatregelen voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen voor de Westerschelde & Saeftinghe te staan. Deze maatregelen worden geselecteerd aan de hand van het volgende proces.

Zoals in paragraaf 3.5 toegelicht, bestaan er verschillende oplossings-richtingen voor het behalen van deze instandhoudingsdoelstellingen. De verschillende oplossingsrichtingen zijn potentiële maatregelen (zeef 0). De potentiële maatregelen worden vervolgens beoordeeld op effectiviteit (zeef 1). De effectiviteit van maatregelen is onder meer afhankelijk van de bijdrage van een maatregel aan de instandhoudingsdoelstellingen voor de Westerschelde & Saeftinghe. De milieueffecten van maatregelen die effectief kunnen zijn, worden in het MER deel 1 in kaart gebracht en beoordeeld (zeef 2a). Vervolgens worden de maatregelen met elkaar gecombineerd tot verschillende pakketten van maatregelen (of maatregelpakketten). De verschillende pakketten vormen uiteindelijk de alternatieven. De milieueffecten van de alternatieven worden in beeld gebracht en beoordeeld in het MER deel 2 (zeef 2b). Hieruit kiest Rijkswaterstaat uiteindelijke een voorkeursalternatief (VKA). Rijkswaterstaat heeft daarbij de mogelijkheid om alternatieven met elkaar te combineren tot het VKA. Het proces voor de totstandkoming van de alternatieven is hieronder gevisualiseerd.

De vier gekleurde rechthoeken symboliseren de instandhoudings-doelstellingen (met de tekst “ISHD”). De vierkante blokjes in het figuur symboliseren de verschillende maatregelen. De aantallen zijn willekeurig gekozen. De Westerschelde & Saeftinghe heeft immers meer dan vier instandhoudingsdoelstellingen.

Op dit moment bevinden we ons nog vóór zeef 0. Rijkswaterstaat werkt aan een analyse van de instandhoudingsdoelstellingen. Met de uitkomst van deze analyse worden potentiële maatregelen bedacht zodat zeef 0 verricht kan worden.

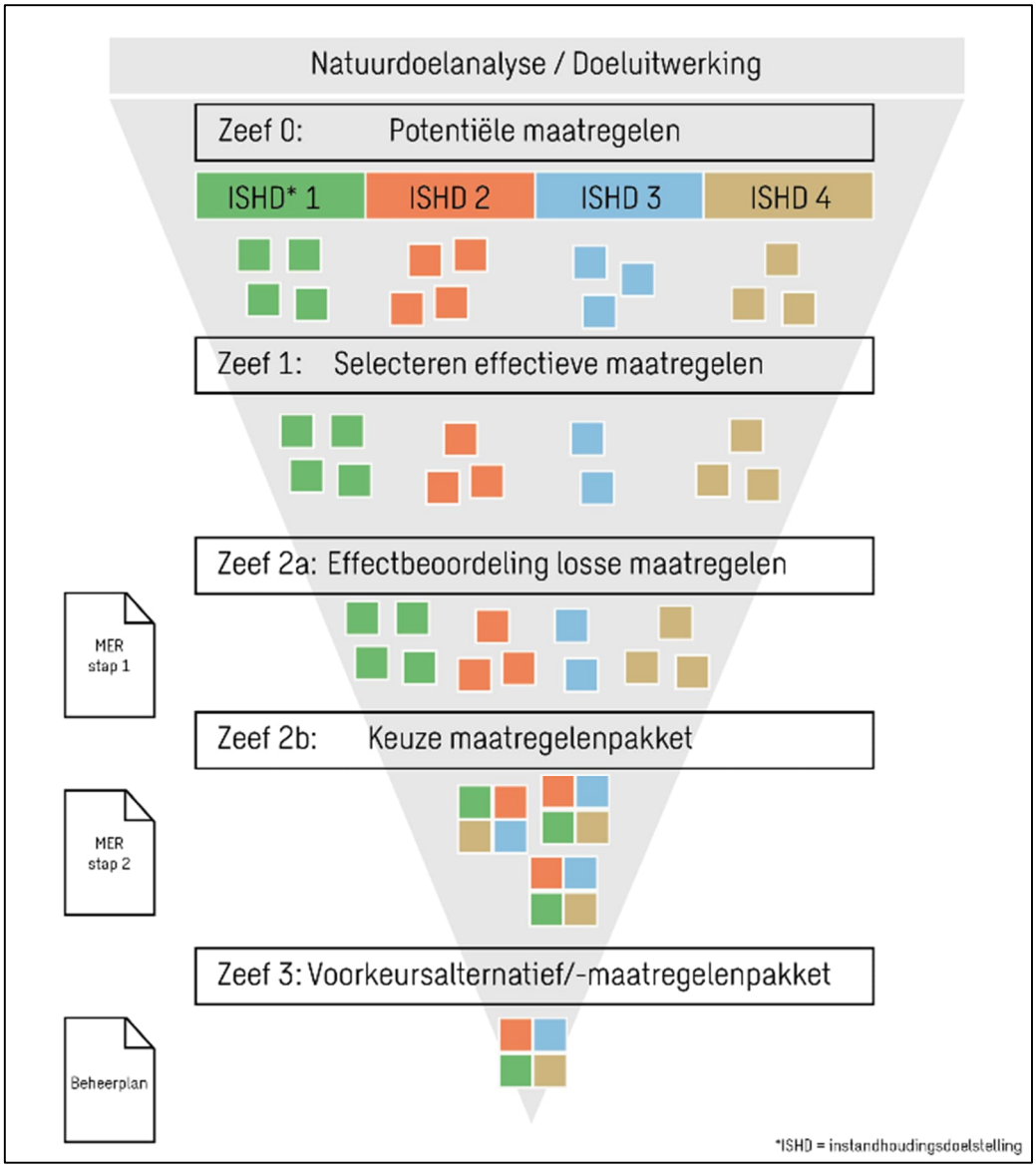

5.2 Onderzoekthema's effectbeoordeling (reikwijdte en detailniveau)

Doel van het MER is om de relevante milieueffecten van de alternatieven inzichtelijk te maken. In onderstaande tabel staan de aspecten beschreven die worden onderzocht in het MER.

Tabel 14 Overzicht milieuaspecten MER herzien Natura 2000-beheerplan Westerschelde & Saeftinghe

Thema	Aspect	Effecten	Kwantitatief of kwalitatief beoordelen
Gezondheid			
Veiligheidsrisico's	Milieurampen	Kans op en het gevolg van milieurampen (bijv. olieramp)	Kwalitatief

Thema	Aspect	Effecten	Kwantitatief of kwalitatief beoordelen
Duurzaamheid			
Klimaat-adaptatie	Waterhuishouding	Veranderingen in zoetwaterafvoer en zoetwaterbeschikbaarheid	Kwalitatief
		Intensiteit en periode van droogte	Kwalitatief
		Robuustheid voor klimaatverandering	Kwalitatief
	Waterveiligheid	Kans op en het gevolg van een overstroming	Kwalitatief
	Wateroverlast	Kans op het voorkomen van en de gevolgen van wateroverlast	Kwalitatief
Klimaatmitigatie	Emissie en vastlegging broeikasgassen	Emissie of vastlegging van broeikasgassen	Kwalitatief
Ruimtelijke kwaliteit			
Natuurlijke systemen	Bodem en ondergrond	Bodemkwaliteit	Kwalitatief
	Grondwater	Grondwaterkwaliteit	Kwalitatief
	Oppervlaktewater	Oppervlaktewater-kwaliteit	Kwalitatief
		Het behalen van KRW-doelen	Kwalitatief
	Geluid	Bovenwatergeluid	Kwalitatief
		Onderwatergeluid	Kwalitatief
Natuur	Biodiversiteit	Staat van de biodiversiteit	Kwalitatief
		Beschermde soorten	
	Houtopstanden	Aanwezige bomen	Kwantitatief
	Areaal natuurgebieden	Areaal en kwaliteit N2000, inclusief effecten stikstofdepositie	Kwalitatief/ kwantitatief
		Areaal en kwaliteit NNN	
		Areaal en kwaliteit natuur buiten beschermde gebieden	
Landschap en openbare ruimte	Landschap en cultuurhistorie	Gebiedskarakteristiek (landschappelijke lijnen, gebieden en elementen)	Kwalitatief
	Archeologie	Vondsten en verwachtingswaarde	Kwalitatief
	Aardkundige waarden	Behoud van aardkundige waarden	Kwalitatief
Economische kwaliteit			
Economie	Gebruiksfuncties	Grondgebruik	Kwantitatief
		Visserij (incl schelpdieren)	
		Landbouw	
		(Beroeps)scheepsvaart	
		Overig	
	Mobiliteit	Verkeersverbindingen (fietspaden, autowegen en spoorwegen)	Kwantitatief

Thema	Aspect	Effecten	Kwantitatief of kwalitatief beoordelen
	Infrastructuur	Windturbines	Kwantitatief
		Kabels en leidingen	
		Overig	
Sociale kwaliteit			
Wonen en woonomgeving	Wonen en welzijn	Recreatiefunctie (aanwezigheid, kwaliteit en nabijheid van recreatie en groenvoorzieningen)	Kwalitatief
		Recreatief medegebruik (bijv. mosselrapen of zeilen)	Kwalitatief
		Ruimtelijke kwaliteit (beleving) van het gebied na realisatie	
		Woonfunctie en bebouwing	
Haalbaarheid			
Kosten en uitvoerbaarheid	Kosten	Aanlegfase	Kwalitatief
		Gebruiksfase	
	Uitvoerbaarheid	Beheersbaarheid	
		Handhaafbaarheid	

5.3 Beoordelingsmethodiek

In het MER worden de effecten van de voorgestelde maatregelen in beeld gebracht. De effecten worden met plussen en minnen op een vijfpuntschaal beoordeeld (van ++ naar --, zie

Tabel 2) ten opzichte van de referentiesituatie: de huidige situatie plus de autonome ontwikkelingen. De effecten worden bepaald tot en met 2034 (zie paragaaf 0).

Tabel 15 Beoordelingsschaal aan de hand waarvan effecten worden beoordeeld

Score	Betekenis
+ +	Zeer positief effect ten opzichte van de referentiesituatie
+	Positief effect ten opzichte van de referentiesituatie
0	Geen effect ten opzichte van de referentiesituatie
-	Negatief effect ten opzichte van de referentiesituatie
- -	Zeer negatief effect ten opzichte van de referentiesituatie

6. Vervolgproces en procedure

In dit hoofdstuk leest u over het vervolgproces van de mer-procedure, de betrokken partijen bij deze procedure en uw participatiemogelijkheden voor deze NRD.

6.1 Voorbereiding vaststelling Natura 2000-beheerplan

Voor de totstandkoming van het nieuwe Natura 2000-beheerplan voor de Westerschelde & Saeftinghe en het plan-MER wordt een aantal stappen doorlopen. Het uitgangspunt is het vaststellen van dit beheerplan uiterlijk in begin 2028. Hieraan voorafgaand is het noodzakelijk zorgvuldig onderzoek te doen voor het plan-MER en vroegtijdige participatie om de totstandkoming van het beheerplan te verrijken.

6.2 Participatie NRD

Zienswijzen NRD

De publicatie van de NRD markeert de start van de mer-procedure. Deze NRD wordt 6 weken ter inzage gelegd voor eenieder. Deze periode is bedoeld om (onder meer) burgers, belangengroepen, bestuursorganen en wettelijke adviseurs de gelegenheid te bieden om een zienswijze naar voren te brengen over de NRD. De volgende (wettelijke) adviseurs worden in ieder geval geraadpleegd:

- Commissie mer
- Ministerie van LVVN (wettelijk adviseur en bevoegd gezag)
- Ministerie van OCW (wettelijk adviseur)
- Provincie Zeeland

U kunt uw reactie geven over de NRD vanaf 27 augustus 2025 tot en met 7 oktober 2025. Dit kan op de volgende manieren.

Digitaal: Bij voorkeur ontvangen wij uw zienswijze via het formulier op www.platformparticipatie.nl/westerschelde-oosterschelde-veersemeer-grevelingen

Schriftelijk: U kunt uw schriftelijke zienswijze sturen naar: Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, Directie Participatie o.v.v. NRD Westerschelde & Saeftinghe, Postbus 20901 2500 EX Den Haag

Mondeling: Wilt u uw zienswijze mondeling geven? Dan kunt u binnen de zienswijzentermijn een afspraak maken via de directie Participatie van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, telefoon (070) 456 96 07. U wordt dan teruggebeld door een medewerker van de directie Participatie, die uw zienswijze zal noteren.

Op basis van de binnengekomen zienswijzen bepaalt Rijkswaterstaat, in afstemming met minister van Infrastructuur en Waterstaat, de reikwijdte en detailniveau van het op te stellen plan-MER. In het plan-MER wordt aangegeven hoe met de zienswijzen is omgegaan, en of zienswijzen geleid hebben tot aanpassingen van de reikwijdte en het detailniveau van het plan-MER.

Advies Commissie voor de milieueffectrapportage
Rijkswaterstaat vraagt de Commissie voor de milieueffectrapportage (Commissie mer) om een advies over de reikwijdte en detailniveau voor dit MER. De Commissie mer geeft advies over de voorgestelde aanpak voor het MER, waaronder de beoordelingsmethodiek en de alternatieven. De advisering van de Commissie mer loopt in de planning gelijk met de publicatie van de NRD.

6.3 Communicatie richting omgeving

Gedurende het proces van de plan-milieueffectrapportage is transparante en tijdige communicatie met de omgeving van cruciaal belang. Om ervoor te zorgen dat iedereen goed geïnformeerd is en de mogelijkheid heeft om zijn mening te geven, worden verschillende communicatiemiddelen en -momenten ingezet.

Eén van de communicatiemiddelen zijn de inloopspreekuren. Tijdens deze inloopspreekuren kunnen mensen vragen stellen over het proces en het beheerplan. Ook wordt een nieuwsbrief gedeeld om mensen op de hoogte te houden.

Daarnaast biedt de website www.rwsnatura2000.nl algemene informatie over het Natura 2000-beheerplanproces. Hierop worden de laatste ontwikkelingen weergegeven.